

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Преплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлежства, а за све друге преплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за полицијског писара прве класе начелства округа смедеревског Предрага Обркнежевића, полицијског писара исте класе среза моравичког, — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза моравичког Драгомира Муњића, полицијског писара друге класе среза третиночког;

за полицијског писара друге класе начелства округа ваљевског Милана Цветковића, полицијског писара исте класе среза подунавског, — по потреби службе;

за полицијског писара друге класе среза подунавског Стевана Павловића, полицијског писара исте класе начелства округа смедеревског, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе среза звишског Милорада Куртовића, полицијског писара исте класе Управе вароши Београда — по потреби службе;

за полицијског писара прве класе среза јасеничког, округа крагујевачког, Душана Јанковића, полицијског писара исте класе начелства округа рудничког, — по потреби службе;

за полицијског писара треће класе начелства округа рудничког Петра Павловића, полицијског писара исте класе среза љубињског, — по молби, и

за полицијског писара треће класе среза љубињског Светислава Јанковића, полицијског писара исте класе среза јасеничког, округа крагујевачког, — по потреби службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 9. децембра 1909. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА у месецу новембру 1909. год.

Према званичним извештајима окружних начелстава и Управе града Београда,

у току месеца новембра извршено је у Србији:

1. Убиства	28
2. Детоубиства	3
3. Нехотичних убиства	2
4. Покушаја убиства	28
5. Разбојништва	4
6. Силовања	2
7. Тешких телесних повреда	8
8. Паљевина	67
9. Опасних крађа	195
10. Злонамерних поштиштаја туђих ствари	13

Од изложених дела пронађено је:

Убиства	25	или	89	%
Детоубиства	3	»	100	%
Нехотичних убиства	2	»	100	%
Покушаја убиства	25	»	89	%
Разбојништва	1	»	25	%
Силовања	2	»	100	%
Тешких телесн. повреда	8	»	100	%
Паљевина	5	»	0.7	%
Опасних крађа	65	»	33	%
Злонамерних поштиштаја туђих ствари	2	»	15	%

Највећи број убиства извршен је помоћу *ватреног оружја* (14), за тим помоћу *оштрог оруђа* (7), помоћу *туцаг* (4) и *задавливањем* (3).

Узроци њиховом извршењу леже у *међусобној свађи* за 10 случајева, у *освети* за 6, у *користољубљу* за 5, и у по 1 случају, у *нужној одбрани*, *душевном расстројству* и *афекту*. У једном случају *убијен је уцењен хајдук* Никола Радивојевић, из М. Лаола, а у три случаја узроци су *непознати*.

Посматрана према местима у којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу нишавском 2, у срезу таковошком 2 (оба непронађена), у срезу косаничком 2 и по 1 у срезovima: колубарском округа ваљевског, пчињском, гружанском, оба јасеничка, неготинском, копаоничком, ресавском (непронађено), мачванском, пожаревачком, моравском округа пожаревачког, хомољском, рамском, млавском, љубињском, тимочком, зајечарском,

прокупачком, златиборском, пожепском, ужичком и моравичком.

Детоубиства су извршена по 1 у срезovima: тамнавском, неготинском и моравском округа нишког. Сви су кривци пронађени.

Нехотична убиства извршена су у срезovima: ресавском и деспотовачком, и оба су кривца у рукама власти.

Покушаји убиства извршени су: у срезу прокупачком 3, у срезу крагујевачком 2, у срезу јадранском 2, у срезу моравском округа пожаревачког 2, у срезу бољевачком 2, у срезу добричком 2 (1 непронађен), и по 1 у срезovima: грочанском, посавском округа ваљевског, колубарском округа ваљевског, јабланичком, гружанском, неготинском (непронађен), копаоничком, нишком, мачванском, хомољском (непронађен), таковошком, јасеничком округа смедеревског, рачанском и у варошима: Крагујевцу и Ђуприји. Сви су ови покушаји извршени махом у међусобној свађи и освети.

Разбојништва су извршена по 1 у срезovima: ресавском (пронађено), нишавском, љубињском и зајечарском.

Силовања су извршена у срезovima: јабланичком и темнињском; кривци се налазе у притвору.

Тешке телесне повреде извршене су по 1 у срезovima: врачарском, гружанском, крагујевачком, расинском, беличком, орашком, бољевачком и у вароши Смедереву. Сви су кривци пронађени.

Паљевине су извршене: у срезу зајечарском 5, у срезу нишавском 4 (3 пронађене), у срезу јабланичком 3, у срезу крагујевачком 3, у срезу деспотовачком 3 (1 пронађена), у срезу звишском 3 (1 пронађена), у срезу пожаревачком 3, у срезу врачарском 2, у срезу космајском 2, у срезу лесковачком 2, у срезу гружанском 2, у срезу лепеничком 2, у срезу параћинском 2, у срезу посаво-тамнавском 2, у срезу моравском округа пожаревачког 2, у срезу качерском 2, у срезу подунавском 2, у срезу косаничком 2 и по 1 у срезovima: грочанском, оба

посавска, масуричком, крајинском, брзопаланачком, жупском, расинском, ресавском, темнићском, сврљичком, бањском, белопаланачком, хомољском, голубачком, заглавском, тимочком, бољевачком, добричком, рачанском и пожешком.

Вредност свих ових паљевина износи око **11.000** динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду **10** (4 пронађене), у срезу бољевачком **9** (2 пронађене), у срезу ресавском **8** (2 пронађене), у срезу грочанском **7**, у срезу алексиначком **6** (4 пронађене), у срезу мачванском **6** (4 пронађене), у срезу моравском округа пожаревачког **6** (1 пронађена), у срезу зајечарском **6** (4 пронађене), у срезу студеничком **6** (2 пронађене), у срезу звишском **5** (4 пронађене), у срезу црногорском **5** (1 пронађена), у срезу ваљевском **4**, у срезу гужанском **4** (3 пронађене), у срезу поречком **4** (1 пронађена), у срезу жупском **4**, у срезу нишавском **4** (1 пронађена), у срезу пожаревачком **4** (2 пронађене), у срезу тимочком **4**, у срезу пожешком **4**, у срезу космајском **3** (1 пронађена), у срезу пчињском **3** (2 пронађене), у срезу крагујевачком **3** (све пронађене), у срезу леленичком **3**, у срезу неготињском **3**, у срезу јадранском **3** (2 пронађене), у срезу хомољском **3**, у срезу голубачком **3** (2 пронађене), у срезу добричком **3** (2 пронађене), у срезу жичком **3** (1 пронађена); по **2** у срезovima: подгорском, посавском округа ваљевског, власотиначком, јасеничком округа крагујевачког (1 пронађена), ражањском, трстеничком, беличком (обе пронађене), сврљичком, посаво-тамнавском, млавском (1 пронађена), таковском (обе пронађене), орашком, подунавском, јасеничком округа смедеревског, копаоничком, ариљском (обе пронађене) и у варошима: Пироту (1 пронађена) и Пожаревцу (1 пронађена); по **1** у срезovima: колубарском округа бео-

градског, врачарском, посавском округа београдског, тамнавском, јабланичком, лесковачком, масуричком, крајинском, брзопаланачком, кључком, левачком, белопаланачком (пронађена), азбуковачком, поцерском, рамском (пронађена), љубићском (пронађена), качерском (пронађена), заглавском (пронађена), рачанском (пронађена), и у варошима: Крушевцу, Нишу, Шапцу (пронађена) и Смедереву.

Вредност ових крађа износи око **32.000** динара.

Злонамерни поништаји туђих ствари извршени су: у срезу моравском округа пожаревачког **5**, у срезу жупском **4**, и по **1** у срезovima: космајском, врачарском, трстеничком (пронађен) и нишавском (пронађен).

Вредност уништених ствари износи око **5000** динара.

Сем ових дела извршено је у Србији у току месеца новембра још и **12 самоубиства** и то: у срезу врачарском **2**, у Београду **2** и по **1** у срезovima: посавском округа београдског, колубарском округа ваљевског, власотиначком, беличком, пожаревачком, моравском округа пожаревачког, моравичком и у вароши Неготину.

Ова су самоубиства извршена у 6 случајева *вешањем*, а у по **1** случај, *дављењем у води*, *угушивањем угљеном*, *тровањем*, *лагањем на железничке шине*, *ватреним оружјем* и *оштрим оруђем*; узроци њиховом извршењу леже: у *дугој болести* за 4 случаја, у *гузи* за 2, у *љубави* за 1, у *душевном расстројству* за 1 и у *очајању*, за 1 случај; у три случаја узроци су *непознати*.

Покушаји самоубиства извршени су: у срезу крагујевачком (ватреним оружјем из страха од казне) и у Београду (ватреним оружјем, у напитом стању).

Општи преглед до сада изложених дела овакав је:

Техући број	О К Р У Ж И	УБИСТВА											
		Убиства	Детубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Словања	Тешке телесне повреде	Паљевине	Опасне крађе	Злонамерни поништаји туђих ствари	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	—	—	—	1	—	—	1	6	13	2	3	—
2	« ваљевски	1	1	—	2	—	—	—	1	9	—	1	—
3	« врањски	1	—	—	1	—	1	—	6	8	—	1	—
4	« крагујевачки	2	—	—	4	—	—	2	7	12	—	—	1
5	« крајински	1	1	—	1	—	—	—	2	10	—	1	—
6	« крушевачки	1	—	—	1	—	—	1	2	9	5	—	—
7	« моравски	1	—	2	1	1	1	1	7	11	—	1	—
8	« нишки	—	1	—	1	—	—	—	2	9	—	—	—
9	« пиротски	2	—	—	—	1	—	—	5	7	1	—	—
10	« подрински	1	—	—	3	—	—	—	2	14	—	—	—
11	« пожаревачки	5	—	—	3	—	—	—	10	26	5	2	—
12	« руднички	3	—	—	1	1	—	—	2	4	—	—	—
13	« смедеревски	1	—	—	1	—	—	2	2	7	—	—	—
14	« тимочки	2	—	—	2	1	—	1	8	20	—	—	—
15	« топлички	3	—	—	5	—	—	—	3	5	—	—	—
16	« ужички	3	—	—	1	—	—	—	2	12	—	—	—
17	« чачански	1	—	—	—	—	—	—	—	9	—	1	—
18	Управа града Београда	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	2	1
Свега:		28	3	2	28	4	2	8	67	195	13	12	2

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског Одељења Министарства Унутрашњих Дела, 16. децембра 1909. године АБр. 2363, у Београду.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРОДАЈИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА СУДСКИХ

(СВРШЕТАК)

Према овоме, чиновник који врши јавну продају не треба да допусти надметање таквом страном поданику који, а зашто се он не може да позове на дипломатску узајамност, нема способности да буде власник непокретног добра у Србији. Ми мислимо да је ово несумњиво, и ако § 479. не спомиње, међу лицима која не могу лицитирати, и стране поданике. Када се имају у виду разлози одредбе §-а 479. односно лица неспособних да буду надметачи, а један од тих разлога је, као што знамо, и тај: да јавна продаја доведе до резултата, то јест до наплате поверљивих тражбина, онда се та одредба не сме. бар у колико је реч о том разлогу њеном, о тој тежњи, сматрати као лимитативна, већ као таксативна, *exempli causa*. И заиста, какве би користи било од продаје једног непокретног добра која би остала на једном оваквом страном поданику каквог смо ми горе претпоставили, када би та продаја морала пасти, јер се купцу, страном поданику, не би могла издати тапија, пошто он није способан да буде сопственик непокретних ствари код нас? Ако би се, у казаном погледу, § 479. узео за рестриктиван, онда би требало допустити надметање и душевно болесном лицу и удатој жени која нема мужевљевога одобрења — пошто ни њих законодавац не спомиње у § 479. — а таква би солуција очигледно била противна вољи и намери законодавчевој, којој ми овде, аргументом основаном на аналогiji, морамо дати важности и у другим сличним случајевима, које би законодавац јамачно, такође, побројао у § 479., само да нам је, у том пропису, хтео дати исцрпну листу лица којима је забрањено лицитирати.

Ми ћемо, дакле, рећи, на један генералан начин, да чиновник који руководи јавном продајом, треба да удали од ове сваког оног због чије би евентуалне куповине, могла предаја уништена бити. Истина, такав систем довешће, често, тога чиновника у положај, ни мало лак, да тумачи и примени нејасне и непотпуне законске одредбе, што га може одвести једном од ова два, за њега подједнако непробитачна, резултата: или да неком који има права да лицитира ово не допусти, или да дозволи надметање једном лицу које, по закону, не може бити лицитанат. И у једном и у другом случају његова, чиновникова, одговорност је ангажована. Ипак ваља приметити, да чиновник неће увек одговорити, поименце неће онда ако се њему, за дотично тумачење закона, тумачење које га је одвело неправилној солуцији, нема пребацити никаква непажња, што ће специјално бити онда ако је он, том приликом, учинио погрешку коју би и сваки други могао учинити. У таквом случају, крив је, за рђаво тумачење, не чиновник већ сам законодавац, који је био и сувише нејасан или

непотпун. Чиновник би био, напротив, одговоран, ако би он, интерпретирајући закон, био небрижљив: са мало више обазривости, он не би био пао у грешку. Ту је крив он а не законодавац.

Када се изузму лица која, по §. 479., не могу лицитирати као и она на која се тај пропис мора проширити, и ако их он изречно не садржи, чиновник који врши продају не може никога одбити од надметања, јер би он тиме повредио, прво, право дотичнога лица да, уговорима о продаји и куповини где спада и јавна продаја, прибавља и прибави — право које потиче из општега принципа слободе рада; и друго, право дужника и поверилаца, који имају интереса да, на јавној продаји, буде што више надметача, како би цена продајна достигла што већу цифру. Стога би и био овакав поступак извршнога органа, то јест забрана лицитирања једном лицу које на то има права, узрок неуредности и уништаја продаје (§ 501.),¹⁾ без обзира на то што је, претпоставимо, чиновник дотично лице одбио од надметања стога што га није сматрао за озбиљног купца, као и без обзира на то што, можда, чиновник није грешно, узимајући га за таквог.

На јавној продаји сваки, који већ не би, према претходним објашњењима, био искључен из надметања, може лицитирати било лично било преко пуномоћника. Примена онога општега правила да се правни послови могу вршити, или непосредно, лично, или посредно, преко заступника (§. 609. грађ. зак.). За такав случај, код јавне продаје, важи пропис трећега (последњега) става §-а 481. који вели: „Ко хоће у име другог да се надмеће мора извршној власти при лицитацији поднети у овереном препису пуномоћство (§§. 609. и 613. грађ. законика), иначе ће се сматрати за надметача (лицитанта). Доуна од 19. Априла 1885. зб. 41 стр. 135.“ Пуномоћство, наравно, мора испуњавати све услове законом прописане, па да га извршни орган може признати као исправно и онога који са њим долази пустити да се, као пуномоћник, надмеће. Извршни орган не би смео, као што је то допуштено суду, при парницама (§. 86.), ни у ком случају дозволити да неко, у име другог, лицитира, без поднесенога пуномоћства, па ма како он био сигуран да је то лице које се за пуномоћника представља заиста пуномоћник. Исто тако, извршни орган не би могао бити разрешен од дужности коју има, по наведеном пропису §-а 481., да тражи од дотичнога надметача пуномоћство, престанком заинтересованих страна, дужника и поверилаца, да он пуномоћство од тога надметача не мора тражити већ да му може, и без тога, дозволити да лицитира у име онога за кога тврди да га је пуномоћно. Јер, ако продаја на овом надметачу остане, а не докаже се, накнадно, да је он био пуномоћник, онда таква

продаја не може опстати зато што нема купца: онај који се је надметао и купио није то чинио за себе и у своје име, а онај, пак, за кога је и у чије је име он то радио није га био на то овластито. На тај начин, продаја би била уништена, и морала би се друга продаја наредити, што све не би било да извршни орган није био допустио надметање тобожњем пуномоћнику, када овај већ није могао пуномоћство показати. Да приметимо да се овде не би могло рећи како је то право заинтересованих страна, дужника и поверилаца, да се оваквим евентуалностима изложи и тиме себе, можда, оштете, јер је овде у питању још један интерес, интерес јавни, који захтева да се и приватни послови који су у раду код власти не одуговлаче већ да се што пре сврше. Што заинтересовани, а на име повериоци, могу, то је да одустану од продаје (§. 478.а), али они немају права да, не одустајући од ове, посао извршне власти комплицирају и увећавају.

Према томе, извршни орган неће признати, као лицитанта за другог, оно лице чије пуномоћство не би, са формалне стране, било онакво какво оно треба да буде према прописима §§-а 78. и 79. Пуномоћство, у осталом, као што се види из §-а 479., не мора бити поднесено у оригиналу: препис, али оверен влашћу, довољан је. Ако оваквог пуномоћства или оваквог преписа пуномоћства нема, извршни орган неће дотично лице пустити да, као пуномоћник, лицитира: немати правилно пуномоћство, или немати доказ за такво пуномоћство, то је исто као и не бити пуномоћник.¹⁾

Што се садржине пуномоћства тиче, из ње се мора видети да је пуномоћник овлашћен да може за властодавца купити. У осталом, довољно је у опште једно овлашћење у том смислу, и није потребно да се у пуномоћству изречно каже да пуномоћник може за властодавца купити и на јавној продаји. Куповина на јавној продаји равна се, са гледишта власти пуномоћникове, са обичном куповином. Ако, по претпоставци, пуномоћство гласи ипак тако, онда, за случај да је властодавац одредио цифру до које пуномоћник може ићи у надметању, извршни орган не треба да допусти овоме даље лицитирање, чим је он дао највећу, у своме пуномоћству означену, цену: преко те цене пуномоћник није то више (§. 611. грађ. зак.) и он се, даље, може надметати само у своје име.

Ако лице којо се као пуномоћник хоће да надмеће има онакво пуномоћство какво предвиђа §. 83. („пуномоћије опште“), оно не може лицитирати, пошто такву власт пуномоћник са тим пуномоћством нема. Али, било би довољно онакво пуномоћство о коме говори §. 613. грађ. законика: то је пуномоћство по коме, истана, пуномоћник нема изречну власт да може за свог властодавца купити, али по коме

он може овога „задужити“. Нема спора да власт „кога задужити“ (термин §-а 613. грађ. зак.) садржи у себи, и тим пре, и власт за кога купити: када пуномоћник може властодавца задужити једностранним уговором (зајмом, §. 593. грађ. зак.), при коме ће властодавац имати само обавезу а не и право, у толико више може он за њега, властодавца, закључити и уговор о продаји и куповини, код кога ће властодавац једновермено бити и поверилац и дужник (§. 641. грађ. зак.). У сваком случају, за власт да се за другог може купити не тражи се специјално пуномоћство. „...Особито само на те послове гласеће пуномоћство“ изискује закон једино за правне радње побројане у §. 614. грађ. зак., а међу њима нема и уговора о продаји и куповини.

Ако је у питању законски заступник, извршни орган мора се, најпре, уверити о томе да ли је лице које се као такво представља и које хоће да се за репрезентираног надмеће зовља законски заступник овога. А што се, пак, тиче власти заступникове да може за репрезентираног купити, извршни орган мора знати, по званичној дужности, да ли он ту власт има: пошто власт заступникова има овде извора у самом закону, то чиновник, по самом §. 14. грађ. законика („Незнање закона већ обнародованог никоме не помаже, и нико се незнањем закона извинити или браниги не може“), који, нарочито важи за јавне органе, мора бити обавештен о границама законскога пуномоћства дотичнога лица.

Ако неко хоће да се надмеће за другог, а нема у опште пуномоћства или му пуномоћство није, било по форми било по садржини, исправно, извршни орган ће га опоменути, да он може лицитирати, ако хоће, само за себе и у своје име (§. 481. *in fine*). Пристане ли то лице да тако ради, онда извршни орган има да извиди, да ли оно не долази међу оне појединце који се лично надметати не могу и који, због тога, морају из лицитирања бити искључени (§. 479.). Не пристане ли, пак, тада ће извршни орган то лице одбити од надметања, јер нити му се може допустити да за другог лицитира, када није пуномоћник, нити се оно може нагнати да лицитира за себе и у своје име, када то неће.¹⁾

Разуме се, да се извршни орган, пре него што допусти неком да лицитира, има да извести о идентичности тога лица: протокол лицитације јесте јавна исправа, (§. 187.), због чега и ту власт, као и у другим случајима у којима су приватна лица заинтересована, мора се претходно уверити да ли је дотично лице заиста она личност за коју се оно представља [в., н. пр., чл. 168. Правила о поступању у неспорним (ванпарничним) делима].

²⁾ О кауцији. Да би се једно лице, које иначе има способност да буде ли-

¹⁾ У томе што полицијски чиновник одбије неког од лицитирања, ма да суд узме да лицитант није био озбиљан купац, има основа да се јавна продаја уништи. Одлука одељења Касационога Суда од 3. Јануара 1876. год. бр. 5870. Н. Кретић — Г. Никетић, *op. cit.*, стр. 431..

¹⁾ О лицитирању за другог говори аустријски закон о извршењима (*Executionsordnung*) од 1896. у другом ставу §-а 180. („Anbote eines Vertreters dürfen nur zugelassen werden, wenn dessen Vertretungsbefugnis durch öffentliche Urkunden oder öffentlich beglaubigte Vollmacht nachgewiesen ist“).

¹⁾ „Кад неко хоће да лицитира за другог а не за себе, па то изјави, а не покаже овлашћење да може лицитирати, ако га полицијска власт не прими за лицитанта, нема повреде § 479. Грађ. Суд. Пост., нити узрока из § 501. Грађ. Суд. Пост. да се продаја уништи. Одлука опште седнице Касационог Суда од 26. Фебруара 1876., бр. 919. Н. Кретић — Г. Никетић, *op. cit.*, стр. 431..

цитанат, могло надметати, оно је дужно, извршном органу који руководи продајом, положити кауцију. О кауцији говори други став §-а 479. који овако гласи: „По сваки надметач дужан је унапред у име кауције да положи при продаји непокретности, и то оних, које се у селу и сеоским атарима налазе, по 5%, а за оне, које се у варошима, варошицама и атарима ових налазе, по 10% од проценене вредности добра, које се продаје и које хоће да лицитира“. (Допуна од 14. Јула 1878., зб. 33., стр. 58.).

Какав је циљ кауције? Главни циљ њен је тај да власт извршна има уверења да је лице које хоће да лицитира озбиљан надметач. Истина, то није увек сигуран знак, и може се десити и дешава се, да и лицитанти који су положили кауцију не буду озбиљни купци, то јест да су се пријавили да лицитирају не зато што у истини желе да купе пописано добро, већ само стога да омогуће одуговлачење егзекутивне процедуре. Али, у недостатку других средстава, законодавац се морао овим задовољити, да би колико толико био сигуран у исправне намере надметачеве. Он је, до душе, могао тражити већу кауцију, али би то имало ту негодну страну што би се, на тај начин, ограничио број лицитаната, на штету самих у продаји заинтересованих лица. Други, и врло важан, циљ кауције јесте тај да се обезбеди, у границама могућности, наната штете коју би лицитанат могао догавати у случају друге продаје. Ми ћемо видети, да се друга продаја врши на штету првога купца, који, ако би евентуално друга цена била мања од прве, мора ту диференцију поунити (§ 484.). Кауција служи за наплату те разлике. Наравно, ако је та разлика већа од кауције, и ако купац нема других добара из којих би се и остатак њен, по одбитку кауције, могао наплатити, први купац неће моћи сву штету накнадити. Али он би ову, у једном таквом случају, оставио сасвим неплаћену, да кауцију није био положио.¹⁾

Колика је кауција? Видели смо, из цитиранога законскога прописа, да је она различна према, томе да ли се продаје сеоско или варошко (градско) непокретно добро. У првом случају, она је од 5% а у другом од 10% од проценене вредности пописаног добра. Зашто ова разлика у проценту? Ми мислимо стога што сељаци, упогледу новца, не стоје тако добро као варошани, и да их, у погледу кауције, законодавац није могао са овима ставити на равну ногу. Вероватно да би то утицало неповољно на број надметача на лицитацијама сеоских добара, да се и ту, као и код продаја у варошима, тражи у име кауције 10%. Могло би се, истинна, рећи, да би онда требало и кауцију код

продаја у варошима свести такође на 5%, када се већ кауција у лицитацијама сеоских добара не може повисити на 10% и тако, једнакости ради, изравнати и једне и друге надметаче. Али на ово треба одговорити, да, пошто је кауција, као што смо мало час видели, врло корисна, то је у толико боље у колико је њен проценат већи, под условом да се тиме, једновремено, не сужава број лицитаната. Отуда, када проценат 10% није за вароши велики, када је бар раван проценту 5% у селу, зашто тај проценат не одржати, и тиме у ширим размерама омогућити, бар код јавних продаја градских добара, постигнуће оних циљева који се код кауције имају у виду?

У чему се даје кауција? По трећем ставу § 479. (допуна од 14. Јула 1878. год., зб. 33., стр. 58.) кауција се даје у готовом новцу или у сигурним папирима или у сигурној залози покретних или непокретних имања. У пракси, кауција се, махом, полаже у готовом новцу или у сигурним папирима.¹⁾

Ко полаже кауцију? Правило је да сваки надметач полаже кауцију, без обзира на његову личност и његову имовну ситуацију. Према томе, извршни орган не сме примити за лицитанта једно лице које не положи кауцију, ма колико да је уверен у његове исправне намере и његову имућност.²⁾

Последњи став § 479. нормира изузетке од горњег правила, то јест говори о томе који надметачи нису дужни положити кауцију. То су ова лица:

а. *Хипотекарни повериоци* (интабуланти). Али, није довољно да један поверилац буде хипотекарни, па да има право на то да, као надметач, не полаже кауцију. Ова привилегија даје се само оним хипотекарним повериоцима који ће се

¹⁾ У каквој монети треба да се кауција положи? За ово питање имамо једну одлуку одељења Касацнонога Суда од 29. Децембра 1898. год., бр. 10515., по коме: „Кауција при јавним лицитацијама може се положити у сребру баш и онда, кад је у условима лицитације означено, да се мора у злату положити“. Ст. Максимовић, *Нова збирка*, књ. IV., стр. 78.. Иста одлука наведена и код С. Јањића, *op. cit.*, *Полицијски Гласник*, год. 1904., св. од 29. Августа, стр. 267. и 268.. И ми налазимо да је ова одлука правилна. И заиста, § 479. вели да је кауција 5% односно 10% од проценене вредности; како се, пак, процене пописаних добара врше, код нас, увек у сребру, пошто је сребрна монета код нас легална монета, то из тога излази да се, по закону, и кауција у тој монети полаже. Услови лицитације, постављене законом, не могу ни власт ни заинтересована лица, дужник и повериоци, отежати. У остатку, и са гледишта циља кауције, горња одлука судско-основана је. Кауција има, као што смо горе то већ казали, за задатак да, колико толико, обезбеди штета која би се могла показати другом продајом, ако би до ове, услед тога што купац на првој продаји не би излицитирану цену положио, морало доћи (§ 484.), а ту штету тај купац може догавати само у сребру. Осим тога, озбиљност купчева која се показује полагањем кауције од његове стране није искључена ни онда када он кауцију положи у сребру, ма да би, бар код нас, где, по правилу, злато има већи курс од сребра, полагање кауције у злату било јачи доказ те озбиљности купчева.

²⁾ Продаја је неуредна, и има места њеном уништају, ако су лицитанти лицитирали без положене кауције (а нису, наравно, били законом ослобођени од полагања ове): решење (одељења) Касацнонога Суда од 17. Октобра 1902. год. бр. 7833., С. Јањић, *op. cit.*, *Пол. Гласник*, год. 1904., св. од 29. Августа, стр. 267..

према рангу своје хипотеке, а с обзиром на проценену вредност пописаног добра, моћи наплатити из цене добијене продајом тога добра. У таквом случају, кауција, у колико је реч о евентуалној накнади штете из § 484., није потребна. Ту штету гарантује примање хипотекарнога повериоца. То примање његово служи овде за кауцију. Исто тако, ни са тога гледишта да је кауција знак да је лицитанат лице које ће бити у стању да плати излицитирану цену, кауцију не треба од оваког хипотекарног повериоца тражити: чим је надметач у опште хипотекарни поверилац, тиме самим има места презумпцији, да он није инсолветан, да је, дакле, човек од извесне могућности. Ово нарочито важи за оног хипотекарног повериоца који се може, с погледом на дан уписа своје хипотеке, из излицитиране цене наплатити.¹⁾

Ако ли је, пак, ранг дотичнога хипотекарног повериоца такав да, с обзиром на процену пописаног добра, он нема шта да прими, онда је он у положају обичнога повериоца, повериоца незаложнога који, онако исто као и сваки други надметач, има да положи кауцију. Може бити да ће и тај хипотекарни поверилац добити, такође, неки део од своје тражбине, поименце то ће бити онда ако пописано добро на продаји изиђе скупље него што је проценено; али то је евентуалност која не даје таквом хипотекарном повериоцу право на надметање без кауције. Ако би, према процени, тражбина кога хипотекарног повериоца била унеколико обезбеђена, али опет не онолико колико износи кауција, тај поверилац положиће, за кауцију, у готовом новцу односно у папирима или залози толико колико још треба до оне суме која се за кауцију полаже.²⁾

б. *Прост поверилац*. И прост поверилац може бити ослобођен од давања кауције, поименце онда ако се он, према процени пописаног имања, може наплатити бар у мери кауције. Ако је његова наплата, с погледом на процену, сигурна само у граници једног дела кауције, онда ће тај поверилац положити у готовом

¹⁾ Да интабулисани повериоци не полажу кауцију, под условом предвиђеним у § 479., имамо о томе примедбе Касацнонога Суда (одељења) од 1. Августа 1903. год., бр. 4380.. С. Јањић, *op. cit.*, *Пол. Гласник*, год. 1904., св. од 29. Августа, стр. 268..

²⁾ Да овај пропис §-а 479. по коме „интабуланти и неинтабулисани повериоци, за чији је рачун непокретно имање узето у попис, и то ако и у колико њихове тражбине са интересом, по одбитку предходних пречих тражбина, не прелазе процену дотичног имања у време продаје“ не полажу кауцију. (Измена допуне од 14. Јула 1878. год. зб. 33. стр. 58., од 19. Јануара 1878. год. зб. 34. стр. 149. која је ступила у живог истог дана и године), не треба тумачити у том смислу да су само они хипотекарни повериоци и прости повериоци за чији је рачун имање узето у пописе ослобођени давања кауцију чије тражбине *ни у колико* не прелазе проценену вредност пописаног добра, већ да се он има узети онако како смо га ми горе протумачили, можемо, у прилог тога, навести и примедбе одељења Касацнонога Суда од 2. Јуна 1887. год. бр. 2132.; С. Јањић, *op. cit.*, *Пол. Гласник*, год. 1904., св. од 29. Августа, стр. 268.. Разуме се да, као што смо то већ напред казали, својство хипотекарног повериоца неће, у погледу ослобођења од кауције, помоћи оном лицитанту чија тражбина остаје сасвим изван проценене вредности пописаног добра: и он ће бити дужан кауцију положити.

новцу, папирима или залози, ону диференцију. Прост поверилац може бити сигуран за наплату, ако је н. пр. за његов рачун узето добро у попис, пошто попис ствара залог (§ 469.). Овај случај и предвиђа, за простог повериоца, § 479., али тај случај није једини. Шта је главно за ослобођење једног неинтабулисаниог повериоца од давања кауције, то је, да он, на пописаном добру, има залогу која, обезбеђујући му наплату, прави излишним полагање кауције од његове стране.¹⁾ Не мора зато он бити онај поверилац за чији је рачун пописано добро узето у попис. На пример, једна покретна ствар налази се у залози код једног лица по уговору (§ 307. грађ. законика), али ту ствар узме у попис, ради своје наплате, неки хирограферни поверилац, — што је сасвим његово право: факат да је дужник неко добро своје дао у залогу не прави то добро неспособним да буде предмет пописа од стране других поверилаца. Бар такав изузетак од општег правила: да се свако добро дужниково може, ради измирења његових поверилаца, узети у попис, није предвиђен у § 471. који такве изузетке садржи.²⁾

Као што видимо, законодавац говори овде само о кауцији код продаје непокретних добара. А шта је са продајом покретних ствари? Да ли се и колика кауција ту полаже?

Код продаје тих добара, кауција се не полаже: закон је јамачно не тражи стога што се, по §. 483. (став први), излицитирана цена полаже одмах, ако се продају покретна добра. У самој ствари, кауција би и ту могла имати свога разлога: прво зато да покаже озбиљност и солвенцију лицитанта, а, затим, да, колико толико, обезбеди штету која може евентуално отуда произићи, ако купац на тој продаји не би, као што наређује §. 483., одмах излицитирану цену положио, те би се морало исто добро понова продавати. Напоследку, могу бити изложена продаји и таква покретна добра која вреде много више него и непокретна, као н. пр. јувелирске ствари, земљорадничке машине, рецимо каква парна вршалица, стока, нарочито коњи од велике вредности ит.д.. У таквим случајевима, она горња два разлога, наведена у прилог полагања кауције и код јавних про-

¹⁾ О томе када и неинтабулисани повериоци не полажу, ако су лицитанти, кауцију, можемо навести примедбе одељења Касационог Суда од 15. Октобра 1902. год., бр. 7799.: С. Јањић, *op. cit.*, *Пол. Гласник*, год. 1904., св. од 29. Аугуста, стр. 268..

²⁾ Има, истина, у § 471. оваква одредба: да се за извршење пресуде не могу узети у попис «ствари киррације или закупца, у добро господара унесене, (§ 686. грађанског законика), које би за безбедност киррације биле», али ни то није тачно. И те се ствари могу узети у попис, од стране других поверилаца киррације или закупца, само њих није господар добра дужан пустити из руку, док му се претходно кирраја односно закупна цена не положи, осим господара добра под киррају или закуп издатог, и сваки поверилац са ручном залогом (§ 686. и 325. грађ. зак.). У таквом случају, поверилац заложни, ма да он није грађно продају ствари, није дужан, при лицитацији, платити кауцију. § 479. мора се и ту применити, јер *eadem est ratio*, и ако изгледа да је законодавац, употребљујући речи: «неинтабулисани повериоци», мислио само на продају непокретних добара.

даја покретних добара, још више добијају значаја.

Законодавац је, не прописујући кауцију за те продаје, имао свакако у виду оно *quod plerumque fit*, то јест он је мислио, и сасвим правилно, да ће такве продаје имати, махом, за предмет ствари од мале или бар мање вредности, да ће, при њима, баш због тога, бити много лицитаната и да би се лицитирање веома отежало, на обострану штету и дужника и поверилаца, ако би се и ту тражила кауција.

Ж. Перих

ПРОДУЖЕНИ ЗЛОЧИН

(СВРШЕТАК)

б.) Као што се види из напред изнетог излагања, баш и сама правилна примена тога појма у законодавству, у више случајева производи рђаве правне последице, некад у корист оптуженога, а некад на његову штету. Ове неправилне последице не могу да се избегну, јер стоје у тесној вези са самим појмом продуженог злочина и при правилној примени тога појма морају неминовно да наступе.

в.) Кад се све ово узме у оцену, онда нас логика ствари упућује да се вратимо на онај узрок, који је дао повода увођењу нашега појма у законодавство, те да видимо да ли он и данас стоји или је отпао.

Као што је наведено тај је узрок — строгост кажњавања, оличена у кажњавању стицаја кумулационим системом.

Питање је дакле, стоји ли потреба да се и даље задржи означени систем? Дајући одговор на ово питање, ми утврђујемо ово што иде:

По систему кумулационом кривац треба да се осуди на казну, која ће представљати збир казни за поједина кажњива дела. Међутим овај принцип не може да се потпуно изведе, некад по природи саме ствари, некад по сили закона. Тако:

1). Кад се кривцу за једно од учињених дела има да досуди смртна казна или највећа казна лишења слободе, онда друге казне лишења слободе не могу да се примене (§ 69. т. а. нашег казн. зак.).

2). Кад збир казни лишења слободе за поједина кажњива дела достиже највећу меру казне лишења слободе дотичне врсте, онда свака даља казна престаје (§ 69. т. а. нашег казн. зак.). Према томе ако кривац учини ма колико преступа, не може му се досудити већа казна затвора од 10 година и т. д.

На тај начин у овом случајевима, који су многобројни, отпада примена начела *«Quod crimina tot poenae»* и поред тога што се у законима то начело узима као основца за кажњавање стицаја.

И тако: применом овога начела у закону се долази до недоследности, јер оно не може практички доследно да се изведе, па је и то један од разлога за његово одбацивање.²⁷⁾

²⁷⁾ Види о овоме опширнија разлагања у књизи «Мотиви за пројект општег кривичног законика за краљевину Норвешку», израђени од комисије, постављене краљевом одлуком од 14. новембра 1885 г., по упуту Министарства правде превео на немачки Dr X. Билг, Берлин 1907 г., к. §§ 62—64, стр. 179.

Према овоме нема разлога да се и даље задржи овај систем, па је он у науци и напуштен, а постепено губи се и у законодавствима, гди се прилази тзв. аспирационом принципу т. ј. систему одређивања једне укупне казне на тај начин, што се кривцу досуђује казна за најтеже од дела, која су у стицају и та му се казна услед стицаја поштрава.²⁸⁾

Кад би се по оваквој системи судило неком лицу за какав продужни злочин, онда како сви актови, појединачни актови продуженог злочина, сваки за себе испуњавају законске услове за постојање тога кажњивог дела њему би се и имала и изрећи казна за то дело, с поштравањем, које судија нађе за умесно, наравно у границама одређене скале. Међу тим по садашњим одредбама законодавства о продуженом злочину, тако се исто и данас суди: кривцу се одмерава казна за тај један злочин, а продужење му се узима као отежавна околност (в. § 70. срп. к. зак., чл. 56. холанд. казн. зак., 7 глава § 2. финландског казн. зак. и т. д.).

Тако дакле избацавање нашег појма из законодавства ни у колико не би ишло на штету кривца. Изгубила би се само та констатација, да се можда у конкретном случају дотични појединачни актови могу да сматрају за један продужени злочин, али се тиме не би ништа стварно изгубило. Кад стоји то да је у више маха опасно повређен какав правно заштићени људски интерес (в. Лист, Удбеник стр. 208), кад је у више маха учињено кажњиво де-

²⁸⁾ Овде није место да опширније говоримо о кажњавању стицаја у опште, али напомињемо да је у новијим законима у опште усвојен изнети принцип за ублажавање казне код стицаја. У том погледу указујемо на ове законике и законске пројекте: немачки казн. законик од 1871 г. § 74., бугарски од 1896, § 64 (где је изведено велико ублажавање); швајцарски пројекти од 1903 и 1908 г. чл. 52 и 56; норвешки казн. законик од 1902 год., § 62; аустријски пројекат од 1909 г. §§ 65 и 66, и немачки пројекат од 1909 г. § § 90 и 91.

Најбоље нам се свиде прописи норвешког законика и аустријског пројекта, и ми ћемо их овде изнети у преводу. Норвешки казн. зак., § 62 гласи: 62. «Кад кога једном или више радњи учини више злочина или преступа, за које треба да се казни тешким или обичним затвором, онда ће се изрећи једна укупна казна лишења слободе, која мора бити строжа од минимума казне за поједино од дотичних кривичних дела и која ни у ком случају не сме прећи преко максимума казне, одређене за поједино од тих кривичних дела, више него половину те казне. Укупна казна по правилу има да гласи на тежак затвор, ако би се за које од дотичних кажњивих дела имала изрећи та казна.

У колико би за једно од кажњивих дела имала да се изрекне казна тешког затвора, изрећи ће се исто споредне казне и кад се досуђује обичан затвор, које би наступиле кад би се применила казна тешког затвора».

Аустријски пројекат од 1909 г.

§ 65. «Кад кога учини више кажњивих дела или кад једно дело долази под више казних прописа, онда суд одређује укупну казну по следећим правилима». § 66. «Кад се стекну или по закону или при факултативној одредби, по избору учињеном од суда, казне исте врсте, онда се има одмерити једна укупна казна у границама између за једну четвртину повећаног највећег минимума и за четвртину повећаног највећег максимума прописа, која су у стицају. Овим се искључује повећање за једну четвртину због поновно тешке осуде.

Кад се стекну разне врсте казни лишења слободе, одмериће се укупна казна у најтежој врсти казне по истоме правилу.

Због стицаја с једном сразмерно познатом казном неће се повећавати максимум ни минимум».

лање, онда за што не би ваљало да се за те опасне повреде људског интереса, за те кажњиве радње, од којих је свака предвиђена законом, кривцу одмери законска казна, према напред изнетом правилу, не губећи узалуд време у томе, што би истраживали и нагађали, да ли су све те кажњиве радње производ баш једне решимости или нису.²⁹⁾

Најзад, што се тиче догматичке замерке, која би се односила на то, да се на овај начин не води довољно рачуна о јединству и множини злочина, ми морамо понова да укажемо на то: да се постајање продуженог злочина у пракси тешко решава и да је због тога много боље да се његово решење у законодавству избегне, у толико пре, што са решењем тога питања правосудје не би имало шта да добије.³⁰⁾

Као резултат целокупног излагања излази: да је целисходније и боље да се из законодавства избаци појам продуженог злочина и да се одређивање казне, за стицај кажњивих дела у опште регулише, подобно саставу норвешког казненог законика.³¹⁾

М. С. Ђуричић
члан касационог суда.

СА МЕЂУНАРОДНОГ КОНГРЕСА ЗА ПРИМЕЊЕНУ ФОТОГРАФИЈУ

Од 11. до 15. јула ове године одржан је у Дрезди међународни конгрес за примењену фотографију у науци и техници. Повод је конгресу била међународна фотографска изложба, које је у то време такође била у Дрезди. Једно по подне од тих дана посвећено је расправама на конгресу о примени фотографије на пољу криминалистике.

Најпре је говорио професор д-р Рајс (Лозана) о примени фотографије у служби суда и полиције. За тим је говорио директор дрезданске полиције Кетиг о новој Бертилоновој криминалистичкој путничкој комори; на крају је д-р М. Урбан (Минхен) демонстрирао са својим апаратом за радове у лабораторијуму, који је сам конструисао, и изнео разне прилошке за форензичну фотографију.

Како су садржине тих предавања интересантне за криминалисте, директор Кетиг изнео је њихов извод у Гросовом „Архиву за криминалну антропологију и криминалистику,“ и ми ћемо га саопштити нашим истражницима.

²⁹⁾ Види противно гледиште Дёр-а на стр. 182, који вели да нема никаквог паметног разлога са кога би казнини законик овај један злочин — продужени злочин — поцепао у мношину злочина.

Ми не предлажемо никакво цепање једног злочина, већ само погоднији и сигурнији начин за изрицање правде без икаквих штетних последица за кривца.

³⁰⁾ Види Мотиве за пројект норвешког казн. законика стр. 181.

³¹⁾ Овај појам избачен је из следећих новијих законика и пројеката:

Норвешки казн. зак. в. § 62., бугарски казн. зак. в. § 64., швајцарски пројект од 1903., чл. 52 и од 1908. и чл. 56., аустријски пројект од 1909 г., §§ 65 и 66., и немачки пројект од 1909 г., §§ 90 и 91.

Професор д-р Рајс добар је и вичан говорник, и његов говор у главном сдржао је ово:

Сразмерно је дуго трајало, док је фотографија добила приступа у практичну правну науку или боље речено криминалистику, док се данас употребљује као спомоћно средство у свима наукама и индустријама. Криминалистика се до пре кратког времена готово неповерљиво држала према фотографији. А баш криминалистика може у најбогатијој мери да примени фотографију за своју службу, јер у многим случајевима сама фотографија омогућава истражнику да упозна истину. Данас би се без претеривања могло рећи, да је фотографија постала једно од најважнијих помоћних средстава за истражног судију и полицију.

Као датум, кад је фотографија уведена у судску праксу, означају се последњих 20 година прошлога столећа. У ствари је судска фотографија учинила значајан напредак последњих 15 година 19. столећа, нарочито лепом фотографском методом Алфонса Бертилона: сигналетичном фотографијом, ма да није свуда у тој мери примењена, што је по њеној заслуги било могуће.

Најстарија примена фотографије за проналажење истраге у судским стварима требало би да је у амери, коју у 1854. године помиње „Journal des Tribunaux“ (Lausanne). У том документу под насловом „Nouveau moyen d'enquête“ прича се, да је у току године 1852. и 1854. у Лозани извршен читав низ крађа, чији су се учиниоци врло тешко могли похватати. Најзад је похватана цела крађивачка дружина. У њој се налазила међу активним крађивцима и јатацима једна индивидуа, чије име и порекло судија никако није могао да утврди, и поред све најбоље воље. Судија дође тада на ту идеју, да непознатога (помоћу Deguegreetipie) фотографише у много примерака и разашље фотографије у разне кантоне и суседне државе. Тој новој мери није ни сам придавао много важности. Био је јако зачуђен, кад је добио извештај, да је фотографија упозната у једном месташцу у великом херцогству Бадену, где је осумњичени одрастао. Тада му је било лако да сазна ближе податке о окривљеноме из разних казних завода и т. д.

Доцније је фотографски портрет (нарочито после увођења хартије осетљиве на светлости) чешће примењиван за циљеве идентификације. Такве су злочиначке портрете израђивале полицијске власти, да би по отпуну злочинаца из казних завода могле имати њихове фотографије, ради нових потерница и идентификација, а и да би их евентуално могле послати и другим полицијским властима. Тако се постепено фотографија све више употребљавала за утврђивање злочиначких физиогномија и образоваше се тако звани „албуми злочинаца“, у којима су фотографије добиле свој нарочити формат, положеј фотографисаног лица ит.д.

Кад је фотографија први пут употребљена за откривање невидних трагова, н.пр. код фалсификовања написа путем радирања? Тачних дата о томе нема, али

д-р Рајс мисли, да је таквих покушаја било почетком седамдесетих или крајем шесетих година прошлога века. Он има у својој збирци фотографија један очевидно фалсификовани напис из године 1869. и 1870., на коме се поред последње речи виде трагови старог израдираног рукописа. На жалост ништа се није могло ближе сазнати о овој врло интересантној фотографији, али се по свему да закључити, да је била израђена за судску употребу.

Права фотографска експертиза рукописа датира се из последњих 20 година 19. столећа. На том су пољу радили највише: Bertillon, Denstedt, Schöpf, Voigtländer, Popp, Jeserich, Minovici, Burinsky, Reiss итд., и њима имамо да захвалимо што данас имамо фотографске методе за експертизу рукописа, које у већини случајева фалсификата дају добре резултате и које су далеко сигурније од чисто хемијских метода. И употреба фотографских апарата за фиксирање места дела није нова. Тако је н.пр. још 1867. године извршено фотографисање места дела једног двоструког убиства у близини Лозане.

Најзад 1882. године основао је А. Бертилон до сада у целом свету већ прослављен завод за идентификацију париске полицијске префектуре (Service de l'identité judiciaire de la prefecture de police), у коме је применио своје тако егзактне, а при том прете методе идентификација, у којима, као што је познато, и фотографија игра угледну улогу. У лабораторијама тога завода, који данас има отприлике 1,000,000 картона са фотографијама у профилу и ан фас, Бертилон је ишао све даље у унапређивању својих метода и фотографије, нарочито спомоћу живих слика. Друге су вароши следовале Паризу и основале су фотографска атељеа и лабораторије за полицијску службу; Чикаго н.пр. већ 1885., за тим Берлин, Беч, Дрезда, Хамбург итд. (у Србији Београд 1905. Пожаревац 1906.). У свима су тим варошима поред завода за утврђивање идентичности (већином по Бертилоновој методи) чињена и снимања на месту дела, фотографисања рана, трагова итд. као у Паризу. Без претеривања може се рећи, да је Алфонс Бертилон отац наше данашње судске фотографије.

Ако се у кратко испитује употреба фотографије у полицијским и судским истрагама, данас се могу утврдити ове примене:

А. Примена фотографије на месту дела:

1. Фотографија даје истражнику непроменљиво све што се могло видети на месту дела. Она служи истражним чиновницима зато, да могу увек, у свако доба да представе себи слику места дела: „с'est la memoiar artificielle du magistrat enquêteur!“¹⁾ По томе долази још и то, да чиновници могу на сликама накнадно да открију мале, за истрагу ипак важне детаље, који су им за време увиђаја измакли из ока.

2. Фотографије снимљене на месту дела служе за демонстрирање на судским

¹⁾ „То је вештачко памћење истражних чиновника“.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

претресима. Пре кратког времена у Дрезди је први пут примењен фотографски пројекциони апарат за демонстравање у судској сали Судије, поротници итд. могу да створе себи много бољу слику о догађајима који су били на месту дела за време његова извршења, кад им се пружи могућност да исказе сведока, протоколе итд. пропраћају добрим фотографијама. Њихов је рад тиме олакшан а и пресуда им добија у правилности. Такве фотографије места дела могу и невинима да послуже као извешаје или спас.

3. Добро израђена фотографија места дела (н.пр. положај леша код убиства) може да има психолошкога улива, било на самог оптуженог, било на судију. Једна таква слика често дејствује више него најдужа беседа државнога тужиоца. Ову, ма да прилично споредну улогу фотографије, често су нападали извесни и сувише хуманитарни људи, који увек више сажалевају убицу него његову жртву. Они веле: »Нико нема права, да још погоршава положај оптуженога показивањем таквих фотографија, које јако утичу на осећајност«. Д-р Рајс је са свим другог мишљења и убеђен је, да оптужба не само да има права, већ има и дужност да суду и поротницима потпуно расветли дело, па и саме његове ужасе. Овде није ствар до изазивања ефекта, већ до осветљења ствари, што сваки поротник има права да захтева. Ако овим путем неки пут пресуда испадне оштрија, то ће само добро доћи заштити друштва, пошто данас и иначе врло многе пресуде иду и сувише далеко са хуманитетом, а многи поротни судови, опет, из принципа ослобађају убице из страсти (criminels passionnels)!

4. Фотографија служи најзад и за то, да на месту дела фиксира детаље који нису подобни за транспорт, као трагове од ногу, отиске прстију, крвне трагове, који доцније могу послужити за упознавање учиниоца. Данас, као што је познато, велику улогу играју при хватању злочинаца отисци прстију, који су оку често невидљиви и тек помоћу фотографских метода постају видљиви.

В. Примена фотографије за распознавање лешева.

Познато је, да лешеве често и најближи сродници нису у стању да распознаду, нарочито ако су већ неколико дана лежали. Тешкоћа распознавања долази отуда, што недостају израз очију (због сушења) и боја лица. Код водених лешева долази к томе још и надутост главе и тела.

Професор Гос из Женева предложио је 1896. године, да се у очи лешева уштрацава глицерин, да би се вештачки добила она усахнута течност очију. Д-р Рајс је упростио и поправио Госову методу (која се ограничава само на очи) тиме, што непознатим лешевима уштрацава вазелин у усне и бојадише им усне (свентуално образе) цинобером пре но што их фотографише у циљу упознавања лешева. Са свим старе водене лешеве истраја лојем пре фотографисања.

Миновић, из Букурешта, меће лешевима стаклене очи. За водене лешеве адаптирао је Рајсву методу са лојем.

В. Писмене фотографије за откривање оку невидљивих детаља.

Зна се, да је фотографска плоча много осетљивија за извесне разлике боја него наше око. На томе и почива принцип примене фотографије за откривање оку невидљивих детаља. Разликовање нијанса фотографском плочом појачава се применом извесних метода снимања. Такве фотографске методе анализирања изванредно су осетљиве и јасно показују разлику боја чак и тамо, где се она ни најбољим микроскопом или лупом није могла открити.

Фотографијом се могу учинити видљивим н. пр. оку невидљиве екхимозе на телу убијенога, крвне мрље на праним чаршавима и оделу, отисци прстију на стаклу, хартији, металу и т. д. Фотографија служи за поновно састављање и чињење видљивим цртежа на изгладаним литографским каменовима (код фалсификовања банкнота), за реконструисање текста на изгорелим документима, на преломљеним писмима, излизаним штампаним стварима и т. д. Овде спада примена фотографије за проналажење фалсификата на рукописима, за утврђивање преправке марака, лажних штемпова и т. д. И употребљивање рукописа не може се више вршити без фотографских увељичавања.

Г. Примена фотографије за идентификовање злочинаца.

Примена фотографије за идентификовање, тако звани »бертилонаж«, данас је опште позната ствар и није више потребно обраћати нарочиту пажњу на њену важност у полицијској и судској служби. Свакако, да сигналетична фотографија постиже потпуно свој циљ тек онда, ако је чиновник, који је употребљава, упознат и са Бертилоновим »живим сликама«.

Д-р Рајс сажалева, што се фотографија још увек недовољно примењује, и ако је њена важност за криминалну службу већ одавна призната. За то је изразио жељу, да правнички и криминалистички кругови, а и владе учине са своје стране све што треба у том правцу, пошто је често само фотографски апарат у стању да изнесе истину на видело.

На крају д-р Рајс излаже, да фотографске судске експерте морају имати не само фотографска већ и читав низ специјалних знања; та знања могу стећи нарочитим образовањем, а то им је неопходно потребно, ако заиста хоће да испуне свој задатак као природно-научни, криминалистички фотографи и вештаци, који су прва спона између полицијских чиновника и истражног судије. Непаметно је, чак и у највећој мери опасно, пове-

равати такве послове ма коме добром фотографу аматеру или занатлији. Такве послове морају радити специјалисте, које сем темељног научног образовања имају и практичну криминалну праксу.

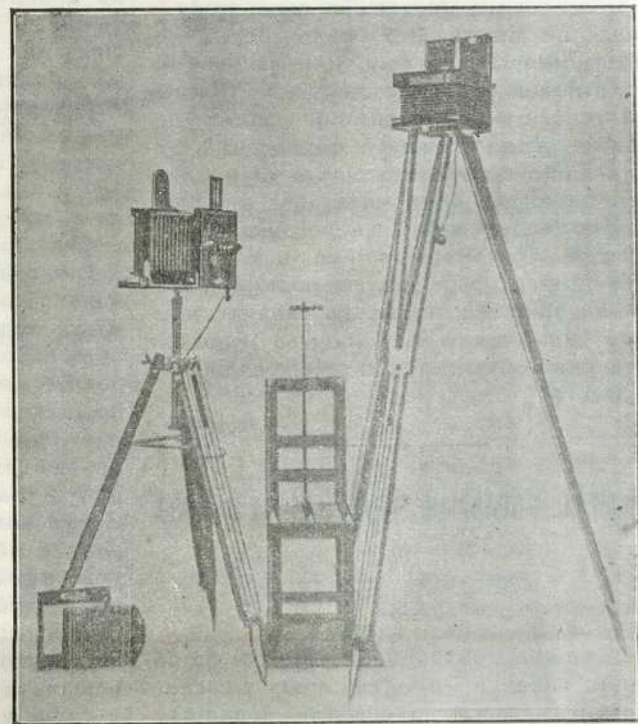
Д-р Раје има на универзитету у Лозани прву универзитетску катедру за научну полицију, којој је придружена и форензична фотографија. Сем упута, које даје будућим истражним судијама, адвокатима, судским лекарима и т. д., он ту образује специјалисте, које ће доцније дејствовати као стручњаци — вештаци код разних полицијских и судских власти.

Образовање тих специјалиста скоро је фиксирано једним регламаном на универзитету у Лозани; оно се после три и по до четворогодишњег студовања свршава испитом, који се потврђује нарочитом дипломом.

*

У вези се предавањем д-ра Рајса говорио је по том Кетиг, директор дрезданске полиције о новој криминалистичној универзалној путничкој комори, коју је конструисао Бертилон у Паризу.

Као што је већ професор Раје приметио, фотографија на жалост, не налази свуда ону општу примену, каква би се могла пожелети у интересу саме ствари. Њено се ширење ограничава у главном на криминалне власти већих вароши, док по селима и мањим варошима њена примена наилази махом на препоне. По Кетиговом мишљењу разлог за то с једне стране налази се у високој цени разноврних апарата који су покретни за разна снимања, те просто онемогућава мањим властима и општинама њихову набавку, а с друге стране у тешкоћи транспорта и компликованом руковању разним великим апаратима.

Алфонс Бертилон, коме се већ за многе ствари на пољу криминалистичке фотографије има да захвали, знао је врло добро за те тешкоће, и пошло му је за

руком да конструира један такав фотографски апарат, који се може погоднио применити за сва снимања која могу доћи у разним специјалним областима криминалне фотографије, који је лак за транспорт и при том је у себи сјединио све добре стране које имају специјални апарати полицијских атељеа.

Француска влада празнала је одмах савршенство тога апарата и не само да га је препоручила свима земљским полицијским властима за набавку, већ је парочито тим апаратом снабдела све чиновнике мобилних бригада криминалне полиције, и на тај начин постигла врло лепе успехе.

Апарат се може назвати *криминалистичка универзална комора*, пошто је у себи на тај начин сјединио све применене врсте криминалистичне фотографије, да потребна снимања (која су придодата сваком апарату у нарочитом, са свим детаљизираним опису) може да изврши са највећом брзином и сигурношћу у атељеу криминалног чиновника, као и у лабораторијуму судског медиканара, исто тако као и на удаљенијим пределима.

При том се Бертилон потрудио, да руковању апаратом да нешто механичко, да би олакшас манипулсање фотографисања, па чак и на иначе тешком пољу примене метричне и стереометричне фотографије, тако да апаратом може руковати не само добро извежбани стручни фотограф, већ њиме постизава службена коректна снимања сваки чиновник, који се само упознао са најосновнијим принципима фотографисања.

Слика, коју овде износимо јесте *Бертилонова универзална комора*, и то једном у положају за хоризонтално снимање, а други пут у положају за снимање усправно, одозго. Кетиг је на завршетку говора учинио неколика снимања овим апаратом пред учесницима конгреса.

После овога предавања говорио је *В. Урбан*, из Минхена, о универзалном репродукционом постољу, које је он конструисао за радове у лабораторијумима и о успешима при примени разних метода за реконструкцију покварених рукописа. Како ова излагања немају интереса за шири круг читалаца, то ћемо се овде задовољити са досадањим излагањем. Напомињемо још и то, да је Кетиг, директор дрезданске полиције, тражио од немачке владе, да следује примеру Швајцарске за оснивање једне или више универзитетских катедара за научну полицију.

Д. В. Бавић

ЧЛАН 9. УСТАВА И ЧЛАН 144. А) ЗАКОНА О МОНОПОЛУ ДУВАНА

У чешће прилика показује се, да поједини законски прописи нису у сагласности са уставним одредбама. Један случај, где је закон у противности са Уставом, налазимо у одредби чл. 144. а. закона о Монополу Дувана. У тој законској одредби стоји: *„Ако је кријумчар странац или скитница, а није у могућности да положи*

суму, на коју би осуђен био или довољно јемство да, предаће се најближој општинској или полицијској власти, ради стављања у притвор до решења кривице.

Монополска Управа расправља овакве кривице одмах, чим јој се за то јави од стране власти.

Издржани притвор рачунаће се у казну. Осуђени жалиће се из притвора противу одлуке Монополске Управе“.

По овоме, дакле, законском пропису полицијска власт има права да притвори какво лице, које овај члан предвиђа, и то лице има права жалбе по Уставу, али коме, да ли монополској управи или надлежном првостепеном суду, то се у овом закону не каже. Због тога многе полицијске власти а и судови лутају, те у једном случају расправљају ово питање судови, у другом монополска управа, а у трећем то питање сама полицијска власт расправља не шаљући своје решење о притвору никоме.

По члану 9. Устава *„нико не може ни зашта бити притворен, нити иначе лишен слободе, без писменог и разложима поткрепљеног решења истражне власти“.*

„Противу решења о притвору има места жалби првостепеном суду“.

Дакле, у Уставу је јасно предвиђено, да нико не може бити притворен без решења, и да се жалба противу притвора изјављује првостепеном суду. А ако и не би жалбе било, истражна власт је дужна послати акта о притвору суду. Овом уставном одредбом хтела се зајемчити што боље и сигурније слобода личности, те је за то изриком и предато питање о притвору као превентивне мере на расправу, и то дефинитивну, независно суду. У овој уставној одредби није се правила разлика између притвора по кривичном судском поступку, и притвора по осталим грађанским законима. Овде је говорено у опште о притвору т.ј. о лишавању слободе кога лица на територији Србије. Када, дакле, тако ствар стоји и када се тако разуме ова одредба уставна, онда је законодавац одредбе чл. 144. а. зак. о Монополу Дувана био дужан да у томе члану изриком каже, да ће се жалба противу решења о притвору изјављивати надлежном суду, а ако и не би било жалбе, решење о притвору ће се слати суду по званичној дужности. Јер, овде се не може применити Устав, а нарочито његов чл. 202. *„по коме губе важност закони и наредбе у колико би биле противне овом Уставу“*, — пошто су законске измене чл. 114. а. закона о Монополу Дувана доцније од садашњег Устава. Према томе, нити се у овом случају судови и полицијске власти могу држати уставних одредаба, нити, се могу пак, држати одредба закона о Монополу Дувана. Судови по чл. 146. Устава *„суде и решавају само по закону“*, дакле, када буду решавали по закону о Монополу Дувана у случају притвора каквога лица, они морају решење о притвору вратити нерасмотрено, јер нигде у закону о Монополу Дувана, а нарочито у чл. 144. а. истог закона, не стоји, да су судови надлежни за расматрања и решавања и таквих

притвора. У томе законском пропису само стоји: *„осуђени жалиће се из притвора противу одлуке Монополске Управе“*, што значи, да је предвиђено, да се притворено лице може жалити из притвора тек после изречене му пресуде или решења Монополске Управе; а нигде се не каже, да има право жалити се и коме противу самог притвора. Јер док се не уследи кривица његова, он може по неколико месеци лежати у притвору, па шта више, може се и ослободити, а међутим, одлежао је у притвору по решењу полицијске или општинске власти које није одобрио надлежан првостепени суд. Законодавац закона о Монополу Дувана био је дужан да у закон унесе одредбу из Устава, да се притворени има право да жали противу притвора надлежном суду, а ако се не жали, да је полицијска власт дужна послати акта суду у року од 24 часа. Онда би суд морао таква решења о притвору расматрати.

Ако би и на даље оваква одредба чл. 144. а. закона о Монополу Дувана остала и ако се не би саобразила уставним одредбама, могле би се чинити злоупотребе од речи *„странац и скитница“*, и стављати у притвор најбољи грађани. Ово би се нарочито могло десити, где су Монополски органи у завад са грађанима. Да ово питање преко јавности покренемо, дала нам је повода једна одлука једног првостепеног суда. Дакле, по тој одлуци првостепеног суда, суд је нашао, да није надлежан за расматрање решења о притвору каквог странца или скитнице по чл. 144. а. закона о Монополу Дувана јер ово решење није донела истражна, но полицијска власт. Суд даље налази да је ово само превентивна мера да кривца не побегне и не плати казну и накнаду. Тако исто кријумчар ће се притвора ослободити, ако има да положи суму, на коју би био осуђен, или ако да довољно јемство, да ће осуду платити, те и стога разлога суд налази да није надлежан да расматра решење полицијске власти о притвору каквог кријумчара дувана.

Налазимо, да ови разлози првостепеног суда нису умесни, јер кад суд тврди, да је и овај притвор кријумчара превентивна мера, онда је и такав притвор исти као и овај по § 131. кривичног судског поступка и по чл. 9. Устава. Притвор није казна, но превентивна мера, па ма која власт донела решење о њему, јер се човек лишава слободе њиме привремено, док се његова кривица не пресуди. По Уставу није прављена никаква разлика између притвора, већ се изриком каже: *„Лична слобода ујемчава се овим Уставом. Нико не може бити притворен, нити иначе лишен слободе, без писменог и разложима поткрепљеног решења истражне власти“*. Полицијска власт није једина истражна власт, већ су и монополска надзорништва истражне власти. Она неко својих контролора иду по седима, врше претресе станова и истражују кријумчарски дуван, оптужују кривице итд. Само су надзорништва овде истражне власти искључиво за монополске кривице, а не и за кривице по кривичном закону, али су ипак истражне власти.

Тако исто не стоји ни тај разлог суда, да кривац може притвора да се ослободи, ако положи повчано јемство, те да и с тога оно није прави притвор. По чл. 144. а зак. о монополу дувана »странац или скитница« притвориће се, ако не могадну платити казну колика буде или ако не даду довољно јемство. Дакле, они ће се притворити тек онда, кад не плате осуду или не даду јемство, а чим се притворе, они су лишени слободе, па макар они доцније и положили осуду или јемство, они су били лишени слободе.

То лишење слободе неко је виши требао да цени, а тај неко виши је независан суд, према чл. 9. Устава.

Али независан суд не може то решење о притвору разматрати, пошто није законом о монополу дувана за то овлашћен, а суд суди и решава само по закону, а не по Уставу.

На крају овог излагања напомињемо, да би суд ипак боље поступио, кад би решења о притвору кријумчара дувана разматрао, него ли када их не би разматрао и решавао, јер би разматрајући их мање се огрешио о правду, него када их не би разматрао. Најзад, суд би се одужио савести, те би на тај начин сузбијао евентуалне злоупотребе чл. 144. а зак. о монополу дувана. Држимо да је суд дужан ово учинити и с тога, што се зна, да су монополски контролори и надзорници са мањом школском спремом, те је вероватно, да ће они чинити такве грешке.

Димитрије М. Протић

ИЗ НАШИХ ЗАКОНА

(СВРШЕТАК)

II

Из закона о панађурима и недељним паразарним данима

Закон о панађурима и недељним паразарним данима ступио је у живот 1902. године, и, као већина наших специјалних закона, после непуне две године — 24. фебруара 1904. године — доживео је битне измене. Ове измене, међутим, место да буду допуна непотпуности законских или исправке оних одредаба, које су се као неподесне у пракси показале, створиле су једну пометњу.

Међу осталим изменама од 1904. год. била је и ова:

Чл. 13. укида се.

Чл. 14. постаје чл. 13. и гласи:

»Овај закон важи од дана кад га Краљ потпише. Препоручујемо свима нашим министрима и т. д.«

Чл. 14. закона о панађурима, који је по закону од 1902. говорио о комесару панађура; по закону о изменама од 1904. године постао је чл. 13. и садржи одредбу за обнародовање закона. Одмах се намеће питање: на шта је онда било са чл. 14. зак. о панађурима, који говори о комесару, а шта са осталим члановима 15.—19., који садрже тако исто важна наређења? Да ли су они остали и даље

у снази кад се има на уму то, да је чл. 14. закона од 1902. замењен чл. 13. закона од 1904. и гласи сасвим друкчије; и да се о чл. 15.—19. ништа не помиње па чак ни то, да ли су постали чл. 14.—18? Правила одговор био би овај:

Чл. 14. закона о панађурима од 1902. год., који је говорио о комесару панађура и праву Господина Министра Народне Привреде да га одређује, замењен чл. 13. закона о изменама од 1904. г. гласи сада са свим друкчије и према томе изгубио је своју важност.

Чл. 15.—19. закона о панађурима од 1902. године, о којима у закону о изменама од 1904. г. није ништа поменуто, важе и сада, без обзира на то, што је одредба чл. 13. зак. о изменама у закону о панађурима онако стилизована и што је означена као чл. 13.

При свем том и ако је граматичко и логичко тумачење овога законског прописа, нарочито чл. 14. закона о панађурима од 1902. тако, ипак се из самог закона јасно види, да намера законодавца није била та, да укида чл. 14. зак. од 1902. г. Као што сам поменуо, тај зак. пропис садржи наређење о комесару панађура и праву Господина Министра Народне Привреде да га одређује. И апсолутно је немогуће замислити, да је законодавац хтео да укине установу комесара панађура укидањем чл. 14. закона од 1902. а да у томе истом закону остави неизмењене одредбе чл. 4., 5. и 7. од 1902., које предвиђају комесара и његова права на панађуру, — да и не говорим о томе да би то укидање комесара било врло штетно у сваком погледу.

Моје је мишљење, према овоме, да чл. 14.—19. зак. о панађурима од 1902. године имају и сада пуну зак. важност и да је сва забуна начињена ненажљивошћу законодавца при доношењу закона о изменама од 1904. год. у давању бројева члановима тога закона и из заборава на чл. 14.—19. Зато би законска исправка била веома потребна.

III.

О прегледу депозитних каса.

Према закону и расписима, окружни и средњи начелници дужни су сваког месеца да изврше редован преглед депозитних каса, које постоје при свакој средњој канцеларији и окружном начелству.

Од пре неколико година, нарочито при окр. начелствима, те прегледе, поред окр. начелника или његовог заступника, врше и шефови месних контрола. И тај њихов рад понегде није само *присуство* прегледу, већ су они постали они што прегледају, а окружни начелници они што присуствују; а чешће рачуноиспитачи траже раније депозитне књиге, сва акта, па и из ранијих година, тако, да се у пуној мери јављају као комесари Главне Контроле.

Да ли рачуноиспитачи месних контрола имају право да врше месечне прегледе депозитних каса полицијских власти? — питање је, о коме ћемо изнети своје мишљење.

Чл. 2. и 55. зак. о уређењу Главне Контроле, који говоре о месним контролама и рачуноиспитачима месних контрола предвиђају рачуноиспитаче као органе Главне Контроле поред осталог и при окружним благајнама. Чл. 60. Правила за извршење Главне Контроле каже, да месних рачуноиспитача има двојакних. Једни се постављају по окрузима, где прегледају рачуне више надлештава. Други се одређују специјално за преглед рачуна само једног надлештва. У чл. 62. пом. правила тачно је означено, која су то надлештва, чије рачуне имају да прегледају рачуноиспитачи при месним контролама по окрузима. У томе и даљим члановима тих правила тачно је прописана дужност и делокруг рада тих рачуноиспитача. Али, ни једним чланом закона о уређењу Главне Контроле, а тако исто ни једним чланом правила за извршење тога закона није овим рачуноиспитачима месних контрола дато право, да врше и месечне прегледе депозитних каса начелстава. Нигде нема чак ни прописа, из кога би то право рачуноиспитачи и најширом аналогијом могли извести.

Истипа, чл. 57. тач. 6. закона о уређењу Главне Контроле и чл. 62. тач. 6. правила за извршење тога закона предвиђају, да и ови месни рачуноиспитачи могу да врше прегледе каса и осталих државних надлештава у округу. Али, такве прегледе законодавац је ограничио и условио овлашћењима, која за то морају имати од Главне Контроле.

Према овоме, рачуноиспитачи месних контрола немају права да врше месечне прегледе депозитних каса, нити да присуствују тим прегледима, када за то немају овлашћења Главне Контроле. Њихов садашњи рад противан ја закону и ма да морамо признати, да од тога њиховог рада, када га правилно врше, само може бити користи по опште државне интересе, ипак налазимо, да је још корисније по те опште интересе поштовати закон и не присвајати себи туђу власт.

Вредно је напоменути, да месни рачуноиспитачи, који редовно врше месечне прегледе депозитних каса начелстава, никад не врше и преглед депозитних средњих каса, ма да су често и оне у истом месту где и депозитна каса начелства.

IV.

Такса из Т. бр. 93, таксене тарифе.

Многа грађевинска одељења услед незнања и неразумевања закона нанела су осетне штете фонду вода. Та штета вршена је на овај начин.

Закон о водама и њиховој употреби ступио је у живог 1878. године. По чл. 43. тога закона за свако одобрење за подизање грађевина на води плаћала се такса у државну касу од 50—250 динара, а за преиначење постојећих грађевина од 25—150 динара. Колика ће се такса у поједином случају наплаћивати, одлучивало је начелство, према величини и важности предузећа, решењем којим је и подизање или преиначење грађевине одобравало.

ПОУЧНО - ЗАБАВНИ ДЕО

ГРИЖА САВЕСТИ

Једнолики и скоро досадан механски живот, што га целе зиме проводе полицијски чиновници у Мачви, замењује се врло пријатним и скоро бурним животом кад настане лето и наиђу богати мачвански сабори.

Нема недеље нема и иначе празника, а да није сабора и преславе у овом или оном селу равне Мачве.

Тих дана, скоро од по ноћи полазе из разних села читаве поворке кола ка овој или оној цркви, те су до подне преплављене светом не само црквена порта и школска авлија, него је ретка кућа онога села, у коме је заветина, а да нема по неколико гостију.

Полицијски чиновници, бар тако је пре било, ретко су кад изостајали са ових сабора, и то чак и они, што су везани породицама, а већ они нежењени, без њих се није могао замислити сабор.

То је њима било позориште, то опера, то орфеум, јер по месту где су са службом, они су били далеко од свега онога, што њиховим сретнијим друговима пружају Београд и друге наше вароши.

У осталом, сабори у Мачви пружају наслалу и оку и души човека, гледајући онај наш лепи и отмен сељачки свет и његову богату ношњу.

Ја лично, признајем, нисам пропуштао ни један позив гостољубивих Мачвана, и летео сам са сабора на сабор, кад год је служба пружала могућности.

Враћајући се један пут, дубоко у ноћ, са једног сабора, ја сам жудно чекао тренутак кад ћу стићи кући да се оперем од познате мачванске прашине и потражим сна.

Приближујући се, тако, среској згради, где сам становао, ја сам морао проћи поред саме среске апсане.

Кочијаш беше већ окренуо кола да утера у авлију, кад се из ове разлеже, по ноћној тишини, скоро један очајан крик: „не дајте, људи, обеси се човек“.

Изненађен овим узвиком ја скочих с кола и за тренут сам улетео у ходник апсане.

Десно преда мном стајаше широм отворена једна апсанска соба, и високо на један метар од земље лелујаше се једна људска прилика.

Недалеко од њених ногу бејаше преврнута столица, и ја онако инстинктивно усправих ову, скочих на исту и за трен ока пресекох уже, о коме је висила ова људска прилика, покушавајући да олакшам пад исте.

У незгодном положају да свом снагом задржим пад обешеног, ја сам успео само толико, што је горњи део тела одржан да не падне на земљу, него је остао на словен на моје ноге.

Док сам ја још онако неприбран држао тело да не падне, апсанција му скиде замку с врата.

Један скоро загушен и полугласан уздах чу се из груди овога, па онда настаде неко неодређено и досадно крклање.

Очију исколачених и закрвављених, лица црвена и набрекла, човек овај беше и страхан и одвратан, али све ипак казиваше, да је живот још неугашен, и изазиваше дужност да се он одржи.

Положисмо га лагано на земљу и ја покушавах, колико сам умео, да изазовем дисање код њега.

Апсанција, који својом виком; „воде, воде“, беше пробудио и остале служитеље, сручи му читаву канту воде на лице тако неспретно, да је полио и моје лаковане ципеле и панталоне, а њега, онако отворених уста, још горе загушио.

Пошто сам успео да одбијем ову напаст од поливања водом, ја сам са осталим придошлицама подигао човека на бедан креветац, који беше у углу собе.

Осећајући да срце још куца код овога бедника, ја сам га оставио да одмор и време учине своје, а ја потрчех да о догађају известим и среског старешину, који је такође становао у истој авлији, и добијем дозволу да служитељ одјури у Шабац по лекара, јер га тада још не беше при срезу.

Пошто сам једним рефератом констатовао догађај и учинио даље што треба, ја сам потражио постељу, али под утицима овога догађаја, нисам могао ни тренути оком.

Шта ли је нагнало овога човека, мишљах ја, да себи одузме живот?

Кривица због које је у притвору свакако не, јер је он у затвору био због кријумчарења дувана, а то наш свет не сматра као велики грех.

Да ли то није резултат наших неједнаких социјалних прилика; да ли није узрок незгода домаћег живота или томе штогод слично?!

Све се то врзмало по памети и потискивало једно друго, докле и сунце не проби кроз прозоре, те сам морао устати.

Прва ми је брига била да сазнам шта је с Драгићем, како беше име овога грешника.

Апсанција ми рече да је жив, али још ништа не говори, само што болно јечи.

Ускоро за овим стигао је и лекар и учинио своје.

„Остаће, рече, у животу, јер се на време приметно његов покушај и притекло у помоћ, али му је потребан мир, мир и пажња.“

Све сам учинио што се могло, да се наредба лекара изврши дословно, јер ме је до невероватности интересовала судбина овога човека и побуде које су га гониле у смрт.

Тек грећег дана он је могао говорити, и ја сам одмах отишао њему.

Пришао сам му болећиво и упитао радује ли се што је остао у животу.

Са једном болним ошмехом на уснама он ми рече: „не, господине, ја се немам чему радовати; ја верујем да сте ми ви добра желели кад сте ме спасавали од смрти, али је боље да сте ме пустили да умрем. Мој живот је несретан; то управо и није живот него дани муке једнога човека, чију душу притискује један злочин, дани човека, који нема мира ни дању ни ноћу, јер му жртва злочина лебди непрекидно пред очима“.

Године 1884. донесен је закон о таксама и његовом одредбом у Т. бр. 104. измењена је ова такса и у погледу величине и у начину плаћања. Док се по закону о водама и њиховој употреби од 1878. та такса плаћала у готовом новцу, по закону о таксама од 1884. год. она је плаћана у таксеним маркама по 25 лин. од витла. То плаћање у маркама остало је и доцније у разним изменама и допунама закона о таксама, па и у закону од 1897. год. По чл. 5. тога закона све таксе по закону о таксама наплаћиване су у таксеним маркама, лепљене на самом одобрењу и поништаване. По Т. бр. 93. тога закона те су таксе износиле по 25 динара од витла, па било да се подиже нова или преиначује стара грађевина на води. Такав начин наплате таксе вршен је и врши се код многих грађевинских одељења и данас. Међутим, то је погрешно, у колико се односи на наплату тих такса после 18. Јануара 1906. године.

18. децембра 1905. год. потписан је закон о регулисању и употреби вода. Ради подмирења општих трошкова, као и ради потпомагања појединих предузећа по томе закону, основан је Фонд Вода. Као приход тога фонда поред, осталих предвиђен је и приход од права на употребу воде — тач. 4. чл. 9. тога закона.

Као што се може видети, наређење тога законског прописа генерално је и гласи, да сви приходи од права на употребу вода имају ићи Фонду Вода. Па који су то приходи од права на употребу воде? То су они приходи, које је законодавац од 1878. године предвидео у чл. 43. зак. о водама и њиховој употреби, а који су доцније по закону о таксама исплаћивани у таксеним маркама према Т. бр. 93. — и то само у једино ти, јер других нема. И, кад је законом од 18. децембра 1905. о регулисању и употреби вода у чл. 9. тач. 4. наређено, да се приходи од права на употребу воде имају слати Фонду Вода као приход, тим законом као доцнијим поништен је Т. бр. 93. закона о таксама, и ту таксу, по закону о регулисању и употреби вода, грађевинска одељења морала су наплаћивати у готовом новцу и предавати за Фонд Вода Управи Фондова (чл. 10. тога закона).

Тако се има разумети тач. 4. чл. 9. закона о регулисању и употреби вода. То је, ваљда, и био циљ расписа Господина Министра Унутрашњих Дела од 2. октобра 1909. год. П. № 22.131, којим је свима полиц. властима наређено, да сав приход, што га по чл. 43. закона о водама и њиховој употреби од 1878. год. прикупљају, шаљу Управи Фондова за Фонд Вода. Међутим, из овога што смо напред изнели, јасно је, да полициске власти не прикупљају никакав приход по чл. 43. закона о водама, јер је тај члан замењен и укинута законом о таксама и да је у распису П. № 22.131. требало место чл. 43. зак. о водама рећи: Т. бр. 93. таксене тарифе и наредити, да се та такса наплаћује у готовом новцу.

Љ. Јоцић.

»Ја ћу вам све сада испричати, господине, ја ћу вам признати један језовит злочин, који сам извршио, и који је остао непокајан, јер ме власти нису ухватиле, али који ми није давао да живим«.

»Ви знате, нема сумње, да је пре две године извршено убиство синчића угледног домаћина у селу Н. у суседном срезу.

То сам убиство извршио ја, по наговору његове маћехе, која је гледала да га склони, како би огромно имање наследила само њена деца, што их је имала у другом браку са оцем убијеног детета.

Ох! господине, то је била проклета жена.

Ја сам је некад волео свом душом једнога искреног човека, али она није хтела да чује за мене, јер ја бејех сиромашак.

Удала се за једног мога сељака, и мене је спопадао бес од болова и туге, а она је све то појачавала презривим погледима, кад бих ја покушао да јој кажем, како је ипак водем.

На три године по удаји њој умре муж, и ја рачунах да ћу тада бити сретнији, али сам се преварио, јер се она након године удаде за оца убијеног детета.

Кад је с њим добила већ двоје деце, ја сам већ и сам почео осећати потребу да је заборавим, како јој ни једним својим незгодним поступком не бих причинио незгоде код мужа, пошто ни моме, ни селу у коме она беше, није била непозната моја љубав према њој,

Још нежењен, ја сам се спремао да киднем у свет, јер ме и иначе ништа не задржаваше у селу, где сам угледао света.

Али пре него што сам ја остварио своју намеру, једне вечери закуца неко у мој прозор и кад сам га отворио, једна далека рођака ове проклете маћехе рече ми, како ми је она поручила да се сутра рано састанемо у травњаку њенога мужа, који је на међи нашега и њенога села.

То рече и оде, а у мојој души настаде лом. Да се с њом састанем; да будем на само; она то тражи, шта то треба да значи питао сам се ја?!...

Да није моја силна и неодољива чежња за њом, која се годинама није угасила, омекшала њено ледено срце; да се није показала за неправду, коју ми је чинила? Рој таквих питања пролетао је кроз моје биће, и под утисцима узбуђења и чежње да с њом будем на само, ја нисам ни заспао.

Био сам у травњаку њенога мужа пре сванућа.

Кад се диже јутарњи сумрак, указа се и њена прилика, примачући се уговореном месту.

Од прве њене појаве мене обузе нека дрхтавица и страх. Ја као да сам предосећао, да ће овај састанак бити судбоносан по мене, и неки ми глас шалуташе: »бежи, бежи одавде«, али чежња за њом беше јача и ја је сачеках.

Кад дође до мене она ми назва Бога, пружи руку, па ме поведе даље од плота у један шумарак. Седи, рече ми она, и ја је послушах као мало дете...

...Звала сам те, рече ми, да ти нешто предложим. Ако будеш паметан и по-

слушаш ме, даћу ти педесет дуката и још преко тога бићу твоја, јер знам да ме и сада волеш као и онда док бејех девојка. Закуни се да ћеш учинити и ћутати.«

Ја нисам имао речи, ја бејех нем. Шта је то што ће ова жена тражити од мене? — да није тако огромна жртва коју ја не могу испунити?... Не, нема ништа што јој не бих учинио. та она је тако дивна, она је баш сада у напону живота, да бих за њом пошао и у смрт.

Више се нисам ни предомишљао, него јој рекох: пристајем на све.

»Ето, ти знаш, поче она, да сам ја дошла у кућу човека, који има мушко дете. Ја сам се с њим зародила и имам две кћери. Ако његово дете живи, моје кћери не могу бити наследнице него ће само служити код онога балавца, јер је мој муж већ старијих година, и скоро може умрети.

Учини шта знаш, да нестане онога детета и онда чини од мене што хоћеш«.

Говорећи то, она се наже и пољуби ме тако топло тако силно, да сам ја сагофевао од неког миља и радости.

Хоћу, рекох јој. Удавио бих за тебе рођену мајку да је жива.

Она ме гледаше некако блажено, некако, како да кажем, како би ваљда сатана умео, и као да је прозрела у моју душу и видела одлучност, па онда скочи.

»Ја идем сада, а кад ти поручим дођи опет овде.«

На два дана по овоме мене ухапсеше овде у срезу што нисам био на вежби.

На пет шест дана доцније, баш овде пред апсанским вратима, сретем ме опет она њена рођака, што ми је пре донела поруку, па ми даде ову цедуљицу, писану руком проклете Миље.

»Дођи сутра у травњак, писаше у цедуљи, да закољеш онога брава. Он је тамо.«

Ја сам ову цедуљу метнуо у шпаг, па почех тражити начина како ћу побећи из затвора. Управо побећи ми није било тешко, јер сам више био у слободи, али мени је требало да се мој одлазак не уочи, те да се нико не сети по извршеном злочину.

Та ми се прилика пружи још исте вечери, јер је апсанцији требало донети преобуку од куће пошто он сам није могао ићи.

Како смо били из једног села ја примих са готовошћу његову понуду да у вече одем и сутра рано дођем натраг.

Још у вече сам примио преобуку од домаћице апсанцијине па сам у расвитаку већ био у травњу Миљиног мужа.

Из далека сам видео њеног пасторка у травњу; терао је неку ждребад ка бунару.

То беше дечко око дванаест година, слабо развијен, али леп као девојка, и питом као јагње.

Прилазећи њему ја му назвах Бога, а он срдачно прихвати и ослови: »Од куд тако рано ти бата Драгићу?«

Пошао сам за Богатић, да кројим јелек моме сестрићу, а заборавио меру, па кад те видох ја свратих да узмем колико је теби око врата, рекох му ја, јер ми сину мисао да је боље удавити га и бацити

у бунар, него клати ножем пошто то оставља трагове.

Дечко се насмеја, приђе мени и подиже главу говорећи: »Ево па мери бата Драгићу.«

Како он подиже главу и забеле му се подгушњак, мене спопаде неки бес и дохвати га тако страховито за гушу упињући се свима силама да га што пре удавим.

Покушаји његови да се одбрани беху узалудни, јер пред помишљу да ће Миља бити моја, његов живот не беше ми скуп.

Кад сам већ мислио да је мртав, ја га ухватим за ноге и бацити главачки у бунар.

После овога ја сам без душе дошао натраг у Богатић, и заузео своје место у апсани непримећен ни од кога.

На десетак дана по овоме нашли су дете у бунару и извадили. Један сељак, који је служио у болничарима, приметио је трагове дављења те је отац одмах тражио лекара, јер нису веровали у случајну смрт.

Лекар је утврдио убиство и власт отпочела истрагу, али је све остало без успеха, јер никог нису могли окривити, а на мене се ни мислило није.

Ја сам се, тако, спасао казне, и био сам сретан месец два, док ми је Миља пољупцима разносила бригу и сету која би ме по кад што сналазила.

Али у скоро за тим, њој умре једна па и друга ћерчица, и она паде у очајање.

Кад бих ја тражио да се састанемо, она ме је заклињала мртвом децом да је се оканем, и мени ништа није остајало друго, него да прекинем све са њом, осећајући и сам, да је смрт њене деце казна онога с неба, који види све и казни сваку неправду.

Правдајући, тако, њено очајање, ја сам и сам с дана у дан бивао туробнији.

Ноћу, тако, кад не могу да заспим, мени се чинило као да видим слику онога удављеног детета и чујем његов звонки глас: »Ево па мери бата Драгићу.«

У тим тренутцима ја сам грдио себе сама што сам малодушан и покушавао да те мисли одагнам, али то је било тешко.

Свака друга ноћ била је тежа од прве, и ја сам долазио до очајања, бежећи од куће.

Ишао сам из механе у механу и пио. Остављао сам села па ишао у Шабац и оргијао по механама трошећи новце што ми их је Миља дала, само да бих заборавио на извршени злочин, али то није помогло.

Кад сам, тако, тумарајући ноћу по пољу, покушавао да се ослободим овога детета, оно би ми излазило пред очи онако насмејано, подижући браду и узвикујући: »Ево па мери бата Драгићу«

Затворен овде ја сам се још горе осећао, и оне ноћи рекох да учиним крај свима својим мукама, јер ми овакав живот не треба.

Ето, господине, шта сам урадио, па ти сада ради шта знаш, а мени ће лакше бити што ћу поднети и људску казну поред оне, која ме чека горе на небу од великог и неумитног судије.

»Ја осећам, господине, да се просуга крв и угашени живот морају тешко покајати«

После овога он дубоко уздахну и ућута, а ја сам дуго и дуго нетрепимиче ћутао понављајући у себи његове речи: »Просућа крв и угашен живот морају се тешко покајати.«

Још истог дана предузео сам кривичну истрагу са убиство, и Миља је, чим сам јој показао њену цедуљицу, признала све.

За кратко време спровео сам их суду на осуду, али је Драгић угасио свој живот једним бријачем и отишао Богу на истину пре осуде, а Миља је осетила сву тежину људске казне.

Д. С. Н.

ПОУКЕ И УПУТИ

Начелна одлука опште седнице о томе: наређења § 118. и 119. као и 117. законика о поступку судском у грађанским парницама вреде и за рачунање рока за доплату таксе, прописаног чланом 9. закона о таксама.

Примећено је да се пропис последњег става чл. 9. закона о таксама у вези са §§ 118. и 119. законика о поступку судском у грађанским парницама, неједнако примењује не само код првостепених суда него и у одељењима Касационог Суда.

По § 118. грађ. суд. пост., »ако последњи дан рока падне у дан празнични или у дан одмора... онда се узима први радни дан по празнику или одмору за дан рока...«; а по § 119. поменутога законика, »оног дана, у који је парничар одговор, незадовољство итд. поштом на повратни реценс предао, узима се као да је и самоме суду предао«. Дешава се да жалиоци, чија жалба није снабдевена довољном таксом, те услед тога наредбом буду по другом ставу чл. 9. закона о таксама позвани да таксу доплате у року од 20 дана, ову доплату, кад је двадесети дан био празничан, учине двадесет првог дана, или у опште првог радног дана по року, доносећи и предајући је тога дана суду, или шиљући је суду писмом на повратни реценс тога дана, а по који пут баш и у року од 20 дана, но тако писмо суду дође и такса буде примљена по протеклу тога рока. У таквим случајевима или се узима:

1. Да је доплата таксе увек задоцњена чим није у суду примљена у року од 20 дана, дакле без икаквих обзира на то, да ли је последњи дан био празничан или дан одмора судског, као и без обзира на то, што је она, ако је суду послата у писму на повратни реценс, може бити послата баш и пре протекла од двадесет дана. Разлог је овоме тај, што се прописи §§ 118. и 119. грађ. суд. пост., који говоре о нерачунању у рок последњег дана, кад је овај дан празничан или дан одмора, већ га преносе на први радни дан по том, као и о предаји аката пошти на повратни реценс, тичу само рокова одређених истим закоником, а не и законом о таксама, у колико то овим зако-

ном не би нарочито било казано, а то код чл. 9. зак. о таксама није казано.

2. Или се узима, да је доплатна такса на време учињена, кад год је двадесети дан био празничан или дан одмора судског, ако је по том првог радног дана предана суду, или у суду ма и доцније примљена, али тога дана, или раније, суду је била послата писмом на повратни реценс. Овоме је пак разлог у томе, што се у чл. 44. зак. о таксама каже: »што је о роковима казано у законнику о поступку судском у грађанским парницама, важи и овде«. Ово наређење чл. 44. истина се односи специјално на жалбе, које се по закону о таксама подносе Државном Савету против одлука и решења Министра Финансија, али нема разлога, вели се, да се аналога примена не учини и на све рокове по томе закону, па дакле и на рок од 20 дана из чл. 9.

3. Или се, најзад, узима, да и овде важи пропис § 118. грађ. суд. пост., тако да се доплата таксе може учинити првог радног дана по том, и да је на време учињена, ако је тога дана у суду и примљена, било да је суду непосредно донесена, или пошти писмом на повратни реценс предана, а да је одоцњена ако је који дан доцније у суду примљена, па ма такса писмом била суду послата и у року од двадесет дана. За разлог се овде узима то, што закон о таксама наређује да се такса полаже суду, а не коме другоме, и што у случају кад је двадесети дан празник, жалилац нема могућности да тога дана предају накнадне таксе учини суду, те му се тај дан има заменити првим радним даном.

Питање, дакле, које се у примени различито решава, овде је у томе: *важе ли прописи §§ 118. и 119. грађ. суд. пост., и за рок од 20 дана, који се по чл. 9. закона о таксама оставља жалиоцима за доплату недовољно плаћене таксе?*

Касациони Суд у својој општој седници, према наређењу тач. 1. § 16. зак. о устројству Касационог Суда, проучио је ово питање, па је, из разлога, који ће овде бити изнесени, о томе донео доле изложено начелно и обавезно решење.

Рок од 20 дана, прописан за доплату таксе у закону о таксама, законски је рок који се не само »не може продужавати, како је изреком казано у чл. 9. тога закона, него ни скратити, онако исто, дакле, као што се законски рокови ни из законика о поступку судском у грађанским парницама не могу у конкретном случају парничару ни скратити ни продужити — § 123. грађ. суд. пост. Он и ако је прописан у закону о таксама, у случајевима напред поменутих везан је за једну парничареву процесно-правну радњу из законика о поступку судском у грађ. парницама; законски рок за доплату таксе ту се везује за екзистенцију жалбе (или незадовољства), изјављене такође у једном законском року. Према томе може се као природно узети, да се чл. 9. закона о таксама хтело да овај рок од 20 дана има и у осталом, дакле и у погледу рачунања његова, природу законских рокова из поменутога законика, то јест да ће се рок за доплату таксе за жалбу (или

за незадовољство) рачунати онако исто, као и рок за саму ту жалбу. На тај начин рок за доплату таксе узима на себе природу оног чему служи, а то је жалба, дакле природу рока за изјављивање ове.

За потврду овога може се навести и то, да у чл. 9. закона о таксама није речено ни да се у овај законски рок за доплату таксе не рачуна и дан предаје наредбе, па ипак не сумња се, да се и код овог рока тај дан не узима у рачун онако исто као и код рокова из законика о судском поступку у грађанским парницама по његовом § 117.

Према овоме парничар губи право на жалбу, тако да се сматра да жалба, коју је и изјавио не постоји, кад после примљене наредбе за доплату таксе у року од двадесет дана, ако двадесети дан пада у дан кад суд не ради, ни првог радног дана по том не преда суду накнадну таксу, или је ни тога дана не пошље суду писмом на повратни реценс.

Из тих разлога Касациони Суд, на основу тач. 1. § 16. зак. о свемо устројству, доноси ову начелну и обавезну одлуку своје опште седнице:

Да наређења §§ 118. и 119., као и § 117. закона о поступку судском у грађанским парницама вреде и за рачунање рока за доплату таксе, прописаног чл. 9. закона о таксама, т.ј. ако последњи дан рока за ту доплату падне у дан празнични или дан одмора, онда се узима први радни дан по празнику или одмору за дан рока, и да се доплата таксе може учинити и писмом суду упућеном преко поште на повратни реценс, опет у овако рачунаном року, при чему се дан, кад је писмо пошти на повратни реценс предано узима као да је и суду такса подложена, под предпоставком, наравно, да је суду писмо после и дошло са потребном таксом.

М. Л. Р.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Г. Мих. П. Лучић, полицијски писар, пита:

»Прописом § 39. Полицијске Уредбе изрично је забрањено по иступним кривичама спуштати казну испод казним законом одређеног minimum-а и дизати преко одређеног maximum-а (сем у случају поврата — § 324. казн. зак.). Овај § гласи: »У казном закону означене су границе казни, од најмање до највеће, тако ово су и границе одређене, које се набљудавати имају. Полицијна ће дакле власт, држећи се тих граница, одређивати према отежавајућим или олакшавајућим околностима (§ 38.) казну већу или мању, означене тамо границе њене не превазилазећи.«

Међутим крушевачки првостепени суд, пресудом својом од 22. априла тек. год. бр. 13277, преиначно је једну пресуду начелства окр. крушевачког донету по делу из § 369. т. 1. казн. зак. и казну кривцима спустио испод одређеног mini-

мин-а, ослањајући се само на § 38. Полицијске Уредбе, који предвиђа олакшавне и отежавне околности, не дајући даље никакве разлоге.

Молим уредништво да одговори:

Да ли је овакво нахођење првостепеног суда на закону основано, на према томе да ли га полицијске власти смеју акцептирати и саме спуштати казну кривцима испод одређеног minimum-а за сваку иступну кривицу, кад се код кривца стеку више олакшавних околности, као што може бити код злочина и престапа?

По моме мишљењу овако нахођење суда није на закону основано, јер се § 38. не сме ценити одвојено од § 39. који ову ствар регулисава.

— На ово питање одговарамо:

„Казнителни законик“ од 16. маја 1850. године, није имао свој општи део, нити је предвиђао какве правне принципе, него је са првим својим параграфом прелазно на одређивање казне, за поједина иступна дела.

У њему је све ово изостало због тога, што је под истим даном издата „Полицијска Уредба“, која је, према својем § 1. и 2. одређена као поступак за суђење поменутих дела, и која је обухватила и потребна начела.

Уредба ова претрпела је знатне измене укидањем „Казнителног законика“ и увођењем у живот криминалног законика од 25. априла 1865. године.

Тако наређењима §§ 310—324. овога закона, анулирана су или са свим или делимично поједина наређења из ове уредбе, а §-ом 325. посебно су призната и за иступе начела из § 2., 3., 4., 5., 6., 9., 10. и 11. поменутог криминалног закона, на то поновљено и за случајеве § 357.

Али ни једна од ових одредаба из кривичног законика није ни додирнула § 38. и 39. Полицијске уредбе, те тако се питање, које обухватају ове две законске одредбе, по њима има и да расправи.

Ово нарочито истичемо због тога, што је код § 39. „Полицијске Уредбе“, стављена напомена, да треба водити рачуна о § 39. кривичног закона, као доцнијем, а на њега се, међутим, не треба освртати ни по томе, што он нема ничега заједничког са § 39. поменутог уредбе, него одговара наређењима § 38. исте, а тек § 40. кривичног закона говори о ономе о чему и § 39. уредбе, а друго ни по томе, што ова два последња §-а (39 уредбе и 40. кр. закона) постављају једно исто начело, те зато се у § 325. кр. закона и не вели, да прописи § 40. овога закона важе за иступе.

То би, међутим, законодавац учинио, да није палазио, да § 39. уредбе регулисава питања ове врсте.

Утврђујући, овако да се питање ово има да реши само на основу § 38. и 39. уредбе, ми сада морамо да пређемо на оцену онога, шта ове две одредбе веле о истакнутом питању.

Присућајући томе, ми одмах наилазимо, да § 38. у првој реченици прве тачке поставља само опште правило, да се кривац може казнити само оном казном, коју у опште предвиђа казнителни, односно доцније криминални (кривични)

законик. Тако, тиме се хоће да каже, да се онде, где је специјално условљена казна боја не може кривац осудити на новчану, где је казна затвора не може на бој, као што је сада н. пр. случај са §§ 335., 383 и тако даље.

У другој реченици првог става он начелно признаје олакшавајуће и отежавајуће околности, на овда ређа примере и облике, у којима се ови случајеви могу да јаве.

Кад све ове случајеве запазимо, онда се мора признати, да је законодавац овде помислио само на олакшавајуће и повећавајуће или како он вели отежавајуће околности, а ипак на узроке, због којих се казне ублажава, или поштрава, пошто је од њих поменуо само „малолетство“.

Ову разлику нарочито треба запазити, јер ће се само тада моћи уочити она разлика између случајева, за које § 62. кр. закона, дозвољава слушање казне испод минимума, и оних, где се испод минимума не сме силазити, наравно кад је реч о злочинима и преступима, јер смо ми напред рекли, да се прописи §§ 59—67. не могу везати за иступна дела, кад постоје нарочите уредбе, по којима се она регулисавају.

Констатујући овако шта садржи § 38. и прелазећи на наређења § 39. уредбе, ми и по логичном и граматичном тумачењу не можемо извести други значај него тај, да се признавањем олакшавајућих околности не може силазити испод минимума, који је законом одређен за извесне кривце, нити признавањем отежавајућих околности ићи преко максимума, одређеног појединим законским наређењима.

Од овога се изузимају само случајеви поврата и стицаја, који се регулисавају по § 323. и 324. кр. закона.

Да је ово наше схватање тачно, ми налазимо потврде и у овоме:

У целој „Полицијској Уредби“, нигде није било означено, кад је она први пут донесена, колика је казна затвора најмања, а колика највећа, за иступна дела, као што то сада чини § 311. кр. закона

У казнителном законнику онога времена, тога правила, као што рекосмо, такође није било, него је он за сваку кривицу одређивао минималну и максималну казну.

§ 39. говорећи о границама казне везује се за 88, а овај, опет, за § 25. уредбе.

Овај пак, § 25. гласи: „за сваку полицајну кривицу само се онолика казна досудити сме, колико се за коју полицајним казнителним законом одређује (§ 38.)“.

Кад казнителни законик није имао слично наређење оном из § 311, онда је јасно, да је § 25. уредбе могао имати пред собом само ону казну, која говори о извесном делу, и везујући ову за § 38. у случајевима олакшавних околности, могао мислити само на онај размак између минимума и максимума, а никако се не сме изводити, да је он дозвољавао спуштање испод минимума и пењање изнад овога.

Ако овоме свему додамо и то, да се и у науци признаје систем ограничавања

судије на минимум и максимум, кадгод су случајеви само олакшавних и повећавајућих (наш законик вели отежавајућих) околности, па се има на уму да је и наш закон нашао извора у законима са таквим системом, онда је до очигледности јасно, да је првостепени суд учинио погрешку, кад је код иступног дела спустио казну испод минимума, који је дотичном законском одредбом предвиђен.

II

Деловођа општине варошице Младеновца, пита:

„По чл. 94. тач. 4. под б. зак. о општинама, суд општински има власт да суди за иступна дела, по целој части трећој каз. закона и по Полиц. Уредби, на у чл. 95. истог зак. поред других тамо побројаних дужности, има дужност да се стара о чистоти у месту и околини.“

Ослањајући се на ове законске одредбе, а налазећи ослоња и у тач. 1. чл. 94. зак. о општинама, где општински суд по прописима законским одржава и полицијску власт, суд овај, наредбом својом од 13. јуна тек. год. Бр. 2594, коју је јавно грађанима обзваница а касанима на потпис саопштио, забранио је да се стока у вароши које, већ само на општинској кланици, као одређеном месту за то, на је на основу § 326. каз. зак. прописао и казну од 10 до 50 дин. за онога, који противно овој наредби уради.

Без обзира на то, што за доношене наредба и прописивања казни у њима, по измени § 326. каз. зак. припада право месној полицијској власти, суд је овај, и своје право за доношење исте нашао у томе, што тај законски пропис долази у трећу част каз. зак. и што га законодавац није изузео, дајући право општ. судовима у чл. 94. тач. 4. под в. зак. о општинама (који је доцније од § 326. казн. зак. измењен) да суде по целој части трећој каз. закона.

О наредбу ову, огрешно је се један од оvd. касана, и суд овај, на основу реферата члана овог суда и признања окривљеног, казнио га је пресудом својом бр. 3762. од 25. августа т. г. са 25 дин. у корист општ. касе; но по жалби његовој првостепени суд окр. београдског решењем својим бр. 31298. од 18. септембра тек. год. поништио је ову пресуду са ових разлога:

„По изменама § 326. каз. зак. само полицијска власт има права прописивати наредбе за дела која нису предвиђена у казненом закону, а не и општинска. Па како је општински суд осудио туженог на казну према наредби својој бр. 2594. а не полиц. власт, то му је и пресуда незаконита, па је с тога суд на основу §§ 15. и 16. полицијске уредбе ништи.“

Као деловођа општине, која је претплатник тога листа, молим уредништво за обавештење у првом наредном броју о томе: да ли суд општински има право да за дела која нису казним нити другим специјалним законима предвиђена, на основу § 326. каз. зак. издаје наредбе, по њима прописује и изриче казне, кад у овоме месту нема полицијске власти, већ ову врши сам општински суд? Ако уред-

ништво наклази. да општински суд има на то права, онда шта треба да учини па да му првостеп. суд пресуде изречене по тим делима не ништи“.

— На ово питање одговарамо:

По § 4. а Полицијске Уредбе, „и општински суд, вршећи *полицијску* и судску месну власт, извиђа и изриче казне о свима иступима, изложеним у трећој чести закона кривичног“.

По § 326. кривичног закона, који је у III части, „у случајима, који нису у овоме закону а ни у другим специјалним законима предвиђени, и за које није казна прописана, моћи ће *месна полицијска власт издавати наредбе*“.

Кад се ова два законска наређења упореде онда се види, да општински судови вршећи *полицијску* власт долазе у ред месних *полицијских* власти, и да онда и они имају право издавања наредба у смислу § 326. кр. закона.

То право још се јаче види кад се има на уму наређење § 94. тачке 4. под б. закона о општинама, које је доцније од измена § 326. кр. закона, а у коме се такође утврђује право општинских судова за суђење дела из III части кр. закона, па и право издавања наредба на основу § 326. поменутога закона.

До да ли се свему овоме још и наређење чл. 41. закона о уређењу округа и срезова које гласи: „у вршењу своје полицијске службе *срески начелник издаје полицијске наредбе како за цео срез, тако и за поједина места, у колико нису већ издате од месних полицијских власти*“, па се узме на ум да у срезу могу бити месне полицијске власти само општински судови, онда је право општинских судова несумњиво.

Према овоме, поступак првостепеног суда не одговара закону.

Да би општински суд могао да прибави важност својим одлукама, не остаје му ништа друго, него да целу ствар представи својој надлежној власти и моли је да она даље уради што треба, те да се о овом питању издејствује одлука Касационог Суда, у смислу § 16. његовога устројства.

III

Суд општине брезовачке, актом својим Бр. 1432, пита:

„У једном општинском суду постоје само три судећа лица, а то је само председник и два кмета, па су од њих три, двојица рођени кумови по томе, што су један другом раније венчавали и крштавали жепску и мушку децу, а то исто и сада чине.“

Учтиво се пита и моли уредиштво, да што пре и воли дати обавештење:

1. Могу ли та два лица, као такви сродници, судити и доносити разне пресуде, кривичне и грађанске природе својих и грађана из других општина.

2. Ако не могу, који ће се од њих разрешити, т. ј. да ли млађи или старији по годинама.

3. Кад нису обадва заједно изабрата, онда да ли ће се разрешити онај, који је пре изабрат, или онај који је доцније изабрат и у дужност уведен.

4. Ко ће истога разрешити и на чију представку, и да ли о томе мора дати представку и неки грађанин из општине који никакво званично лице није, као и којој власти, или ће одбор општински разрешити га својом одлуком?“

— На ово питање одговарамо:

Чланови 71. и 89. закона о општинама, који говоре о сродству општинских часника, помињу и крвну и сродство по газбини, а о духовном сродству не говоре ништа.

Како законодавцу није било непознато ово сродство при доношењу поменутих законских одредаба, најприроднији би закључак онда био тај, да ово сродство намерно није хтео узети у обзир, нити водити рачуна о њему.

Али, ако потражимо узроке, из којих је у опште учињено оно искључивање сродника између одборника и кметова и ових међусобно, онда морамо признати, да је и кумство такво исто сродство, које би требало да одстрани заједницу рођених крштених кумова у једноме суду.

Да би се ово питање и службено расправило, може га покренути и општински одбор и полицијска власт у смислу чл. 148. и 149. закона о општинама, али је свакако потребно да оно буде регулисано и самим законом.

ИЗ СТРАНОГ СВЕТА

Ниче као украсни тетовиран знак. — Пре кратког времена изашла је у „Münchener Neueste Nachrichten“ белешке са предњим насловом и овом садржином:

Међу младим радницима постоји обичај, да се тетовирају. Док се тај „обичај“ код цивилизованих земаља у једном делу становништва врло јако распростра, дотле га са свим нестаје код оних народа где му је постојбина, у толико више чим дођу у додир са културом. Сваки ко се да тетовирати, обично бира за то фигуру или слике које он нарочито воли или које су у ма каквој вези са његовим позивом.

Сарадник поменутог листа овako описује случај који му се десио у вароши Хале н. С.: „Срео сам скоро на улици једног радника, по изгледу зидара, где задигнутих рукава гура пред собом једна колица. Једна му је долактица била тетовирана. Нисам могао да верујем својим очима, кад сам у плавој слици упознао мрачне црте Ничеове. То ме је, по себи се разуме, јако заинтересовало. Да бих се тачно уверио пратио сам овога радника, који ускоро застаде и спусти своја колица да би се одморио. Пађох разговор, приђох му и понудих цигару. Тако ми се дала прилика да се тачно уверим о томе, да је то заиста била слика Ничеова. Упитих га узгред, кога представља та слика.“

„То је Ниче“, одговори радник.

„Ниче? А ко је то?“ упитих ја радознано.

„Па зар га не познајете?“ одговори радник смешећи се сумњиво. „Он је проповедао једну нову религију.“

Ја се направих као да ништа не знам о томе и обратио сам му те понова питањима. Најзад ми он исприча:

„То је био велики философ. Читао сам једну књигу о њему. У њој је била и његова слика. „Треба да се бориш!“ рекао је он“.

По том радник опљуну шаке и одгура своја колица даље“.

Да ће Ниче бити тако популаран, и да ће његова слика служити као тетовирани украс, то ваљда ни он сам није мислио.

Доставља власти самога себе. — Да злочинац сам себе достави власти, и то из необичних мотива, у опште је редак случај. Такав један случај изнећемо овде, како су га објавиле „Dresdener Neueste Nachrichten“.

Један браварски помоћник из Дуисбурга пријавио се је добровољно тамошњој полицијској власти са питањем, да ли га што случајно не траже из Дрезде. Он је тамо „нешто извршио“, за шта му предстоји казна. Али најодлучније је одбио да сам именује своје казнимо дело.

Полицијска власт пошаље питање у Дрезду и тамо се расветли, да је тај човек тамо разбио кофер једног свог друга с којим је заједно ноћивао, и да је отуда украо десет марака. По том је бравар признао, да је заиста то, то дело за које је питао. Наравно да је власт одмах притворила ову ретку птицу.

Необјашњиво је, шта је ову индивидуу могло нагнати, да на овакав тајанствен начин достави власти свој злочин.

Ретка самоубиства. — Dr East износи у „Journal of Mental Science“ један интересантан случај. Неки Хајер, 55 година стар, напунио је себи уста пушчаним барутом и запалио га да би тако себи развео главу. Покушај му није са свим пошао за руком, те су га пренели у болницу за душевне болести и ту је умро после 36 сати од како је у болницу примљен.

Пуђење уста барутом ређе је познато, него ли динамитом. У сличним случајевима обично су самоубице биле рудари или радници по каменним мајданима. Смрт је готово сигурна. Пре неколико година био је је један редак, интересантан случај у Немачкој. Том су приликом у једној шуми нашли раздачане, искидане удове једнога човека, а на приличној раздачини парчад лобање и распрснути мозак. Било је питање, да ли је случај убиства или самоубиства. Најзад је нађен исцепан завијутак динамита и на њему штампано име фабрике. Гако је поуздано утврђено самоубиство.

Новије опаске о левацима. — Људи којима лева рука служи као обична десница, интересанти су не само физиолошки, већ и у практичном животу, за правнике при проналажењу злочинаца, тим пре, што Ломброзо и др. тврде, да међу злочинцима има више левака него код нормалних људи.

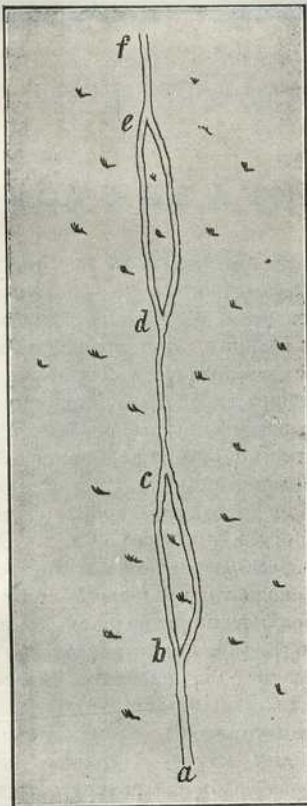
Скоро је Stier у своме делу: „Erkennung und Bedeutung der Linkshändigkeit“ изнео резултате које је добио испитивањем три стотине војника левака. Писац сматра левака не само као анатомску, већ

и као психомоторну особеност. Да би то распознао, чинио је покушаје са пуцањем бича, мешањем карата, удавањем игле и нарочито са сечењем хлеба.

Само већина левака — не сви — имају већу снагу и већи обим леве руке, исто тако као и дешњаци у десној руци. Леваци су бар половина пореклом из таквих породица, у којима је то у опште чест случај, а људи су у двоструком броју са том особенешћу него ли женске. Важно је, да у умешности лева рука већином надмаша десну, што говори у прилог функционалној надмоћности десне половине мозга. Тако се могу разумети и неке аномалије у писању левака. Код њих је често и муцање. Даље се показало, да су леваци у војсци мање употребљиви и да су мање добри војници него дешњаци, те је редак случај да постану каплари или под-официри, а чест да су судски осуђивани.

Истраживање трагова од ногу. (Са сликом). — Д-р Ханс Грос учинио је недавно једну врло важ у опаску за истраживање трагова од ногу, те је нарочито препоручујемо нашим истражницима, да је имају на уму при своме раду.

Колико важан толико и тежак задатак при утврђивању постојања дела каквог злочина састоји се у истраживању трагова од ногу нађених код места дела, пошто су они ретко кад потпуно изра-

жени, да би се редом могли снимити. По правилу налазе се само мали делови трагова, код којих се увек мора понова да утврђује, да ли су заиста произашли од какве човечје ноге или су само ма какве друге теренске неравнине; па и кад је човек сигуран да је нашао остатке од трага, ипак најближи може пронаћи опет на већем одстојању. Највећа се тешкоћа састоји, дакле, у томе, да се нађе правац, у ком се траг има даље да тражи т.ј. у ком је правцу ишао онај који се тражи.

И овде можемо наћи поуке посматрањима из обичнога живота. Посматрајмо само ма који пут, стазу, која нија нарочито направљена, већ су је изгазили људи по триви или сличном терену. Тако ћемо утврдити, да такви путеви готово никад не иду у правој линији, већ вијугасто, и по правилу су изгажени у лукове, који овда онда заједно иду, нешто мало остану спојени, па се опет одвајају.

Узмимо људи долазе од **a** (види слику) и остају неко време сви на истој стази; већ код **b** мимолазе се неколицина лево, неколицина десно; код **c** се опет састају, растају се код **d**, остају на разним линијама и т.д.

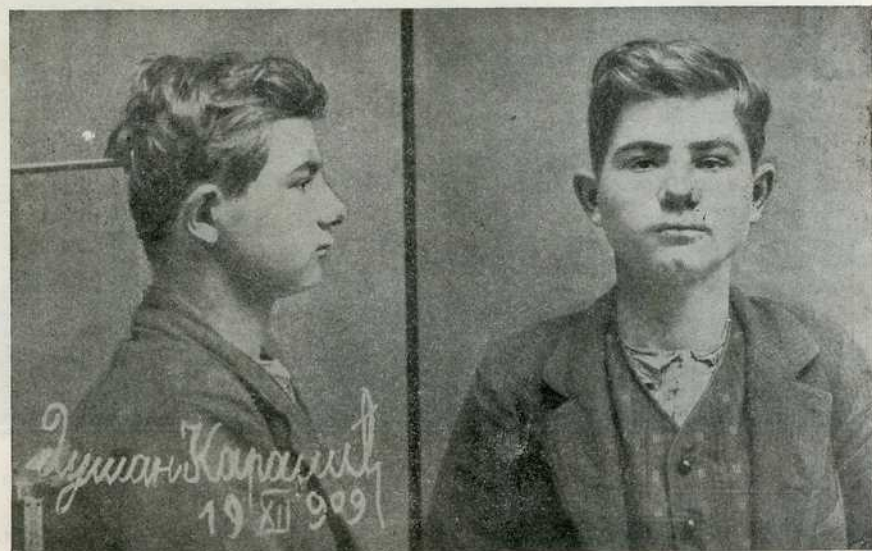
Видимо, дакле, да људи — о томе се може свако уверити код сваке путање ове врсте — ретко иду право, већ одступају у лукове, један пут десно и један пут лево. Тешко би било утврдити, да ли један део људи одступа у десно или у лево од праве линије, или да ли један исти човек иде један пут овако, други пут друкчије; вероватније је оно прво, да је то једна навика и да се од ње човек не може лако одвићи. Није вероватно, да ова одступања произлазе само од сусрета двају људи који иду у разним правцима, пошто су они по правилу много даље удаљени један од другога но што је потребно за одступање, и што ипак иста стаза прилично дуго остаје спојена.

Што је за наш рад овде поучно, састоји се у томе, што ми у истраживању трагова од ногу готово увек грешимо, кад их тражимо само у правој линији; увек морамо да имамо у памети то особено „прављење лукова“, те да исто тако тражимо трагове и десно и лево од правога пута.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Поћу између 16. и 17. текућег месеца ухваћено је ово лице на самом делу похаре

бакаске радње Светозара Милојевића на Врачару, где је дрско будаком извадио задња врата и из фијоке дигло око 400 динара и два црна сата.

Оно је изјавило да се зове: Душан Караџић, бив. пекарски момак, родом из Градишке у Босни, стар 17 година.

По пасошу који је код њега нађен, а за тим и његовим признањем утврђено је, да је он извршио пре неколико дана и опасну крађу Ивану Сабоу, механичару на Зеленом Венцу.

Он је, вели, прешао из Босне пролетос, неко време служио по Београду, па се враћао опет у Босну, одакле је дошао пре двадесетину дана — све без пасоша. И ако је овако млад, он чини утисак дрског крађивца, што се и по овим двома опасним крађама и његовој одбрани види, те је вероватно да је још коју крађу извршио, тим пре што крије где је становао. Ако би ко што о њему знао, моли се да то достави Управи града Београда.

УХВАЋЕН

Према потерници, која је изашла у 40. броју «Полицијског Гласника», комесар Топчидерске Полиције ухватио је Илију Ранђеловића, пекарског момка и спровео га начелству округа нишког, које је потерницу и наредио. Према томе престала је потреба за даљим његовим тражењем.

Т Р А Ж Е С Е

Миливоје, син Јоце Сабовљевића, из Шапца, отумарао је од куће 13. прошлог месеца незнано куд. Он је стар 10 година, средњег раста, смеђ, на оба ока има белегу. — Акт начелства округа подринског Бр. 19093.

Марица, кћи Димитрија Јелића, тежака из Кнића, отумарала је од куће 1. овог месеца и није се више вратила кући. Она је стара 14 година, у лицу плава. — Денеша начелника среза груганског Бр. 32043.

Момир, син Владимира Лазаревића, из Бајине Баште, 8. тек. м-ца отумарао је од родитеља и до сада се није могао пронаћи. Он је стар 14 година, смеђих очију и косе,

сувоњавог лица; од одела има на себи копоран од шајка, полован зубун од сукна, а на ногама опанке. — Акт начелника среза рачанског Бр. 16905.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Нека све полицијске и општинске власти живо потраже пестала лица и пронађене упуте именованим властима, које су тражење захтевале.

ПОТЕРЕ

Никола Шуршић, из Тулара среза јабланичког, који је пресудом Апелационог Суда Бр. 4748. осуђен на три године робије за одвођење двојке, налази се у бегству. Он је стар 25 година, раста средњег, бркова риђих и кратких, у сељачком оделу, са шињелом и црногорским опанцима. — Акт иследног судије лесковачког првостепеног суда Бр. 34480.

Ружица Павловић, служавка из Шиљеговца у срезу посавском округа београдског, побегла је 11. овог месеца из болнице за душевне болести, где је била на лечењу. Она је стара 25 година, раста малог, црномањаста; на себи има: белу норхетску сукњу и реку, на ногама угасите чаране и везене пануче. — Акт Управе града Београда Бр. 57467.

Непознати крадљивац поћу између 9. и 10. овог месеца обио је прозор из авлије на дућану Нисима Б. Коела из Београда и из њега украо: 450 динара у разној монети; једну четвртину срећне класе лутрије I класе 39. кола Бр. 15174, и један повчаник од првене коже. — Акт Управе града Београда Бр. 57515.

Непознати крадљивци поћу између 10. и 11. овог месеца обио су дућане: Моши Варопу, ситничару; Мики Мејухасу трговцу и Давиду Баруху, дуванџији — сви у Васиной улици бр. 7 — и том приликом украли Мејухасу 20 динара у банкнотама по 10 динара, а Баруху 3 кутије дувана по 0-50 динара. — Акт Управе града Београда Бр. 57515.

Михаило Бојацијев, коцкар из Бугарске, 15. тек. м-ца извршио је на београдској железничкој станици крађу 48 наполеона Софронију Јови, раднику из Македоније, и некуд побегао. Оштећени је тврдио да му је крађу извршио једно лице које се много гурало међу путницима, а било је у македонском оделу. Кад

Драгољуб Пауновић, земљоделац из В. Приућа одговара за дела одвођења и силовања. Он је стар 24 године, средњег раста, развијен, црномањаст. — Денеша начелника среза пожаревачког Бр. 22841.

Душан Костић, „Гале“, чију слику износимо, одговара код начелника среза парафинског за крађу стоке, али је у бегству. Душан је стар 23 године, средњег раста, сувољав, у лицу плав, косе отворено плаве, угасито плавих очију; испод левог ува има ожилак од скрофула, а и на леђима има један ожи-

лак од ране, овалног облика, величине 1-5/1 см., за 10 см. испод седмог кичменог обрњња и за 9 см. у десно од кичме. — Денеша начелника среза парафинског Бр. 32191.

Богољуб Сијић, осуђеник, побегао је са рада из нишког казног завода. Он је родом из Г. Злегиње у срезу жуписком, стар 28 година, висок, косе и бркова црних, очију зелених, браде обрјане; на себи има беле чапшире, при гуњ и шајкачу од сукна, а на ногама

Препоручује се свима полицијским и општинским властима, да за свима побеглим личностима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или денеша.

ПРЕСТАЛА ПОТРЕБА

Сретен Голубовић, осуђеник нишког казног завода, чију смо потерницу изнели у 48.

броју листа од ове године, вратио се у завод, се је престала потреба за даљим његовим тражењем.

КРАЂЕ СТОКЕ

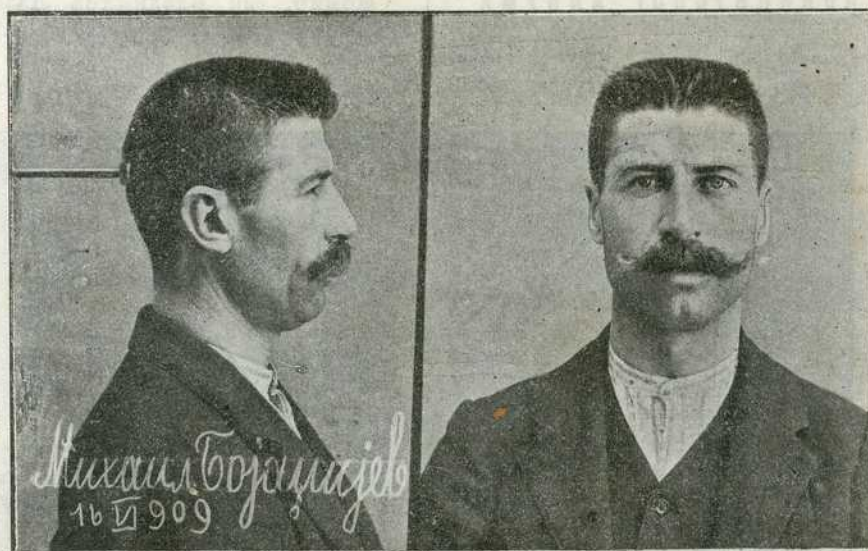
— Поћу између 10. и 11. овог месеца непознати крадљивац украо је Љубомиру Јовановићу из Мале Моштанице 2 краве; једна је матора 9 година, длаке зелене, са великим роговима; друга је матора 3 године, длаке беле, расе подушвајдарске. — Денеша начелника среза посавског округа београдског Бр. 22444.

— Стаји Пешћу, из Вирине, 8. овог месеца украдена је једна кобила, матора 7 година, длаке доратасте; кобила рама на једну предњу ногу и има жиг „в.“ — Денеша начелника среза десногачког Бр. 19573.

— Непознати крадљивци поћу између 9. и 10. овог месеца украли су Димитрију Борђевићу и Ђорђу Ванђеловићу, из Трескадина, 6 коња и то: два жарбеста матора по 4 године, једно длаке зелене, друго доратасте; једног коња маторог 12 година, длаке доратасте; једну кобљу матору 7 година, доратасту, и једног коња маторог 7 година, длаке пенелаве. — Акт начелника среза прокувачког Бр. 24187.

— Поћу између 17. и 18. тек. м-ца украдена су 4 вола Николи Лајовићу и Јовану Петровићу, из В. Извора. Два су вола длаке сиве и један је од њих погрбљен; трећи је мургаст, а четврти длаке шарене. Прва су два матора по 6, а друга два по 4 године; сви су без роваша. — Денеша начелника среза зајечарског Бр. 21850.

Обраћа се најва свима полицијским и општинским властима на ове крађе и крадљивце.

му је показана слика Бојацијева, коју износимо, Софроније је изјавио да је то лице било у његовом вагону, само у македонском оделу, али Михаило је већ био благовремено утекао. Михаило је стар 36 година, висок, јако црномањаст. — Акт Управе града Београда Бр. 57828.

опанке са кајинима. — Денеша Управе нишког казног завода Бр. 3306.

Тодор Јовић, калфа обућареки, одговара код кварта варошког за превару, али је у бегству. Он је стар 20 година, средњег раста, смеђ. — Акт Управе града Београда Бр. 57774.